

Разбиране на антисемитските престъпления от омраза и отговор на нуждите по отношение на сигурността на еврейските общности

Практическо ръководство

Издадено от Службата за демократични институции
и човешки права (СДИЧП) на ОССЕ
Ул. “Миодова” 10
00-251, Варшава
Полша

www.osce.org/odihr

© OSCE/ODIHR 2018

Всички права запазени. Съдържанието на това издание може да се използва и възпроизвежда свободно за образователни и други некомерсиални цели, при положение, че ОССЕ/СДИЧП е посочена като източник.

ISBN 978-92-9234-945-5

Оформление на корицата – Нона Ройтер
Дизайн – Нона Ройтер
Отпечатано в Полша от Яцек Адамиак

Разбиране на
антисемитските
престъпления от омраза
и отговор на нуждите по
отношение на сигурността
на еврейските общности

Практическо ръководство

Благодарности

СДИЧП желае да изкаже благодарността си към Еврейската Антиклеветническа Лига (Anti-Defamation League) и посочените по-долу експерти за незаменимия им принос към изготвянето на настоящото ръководство:

- ▶ Равин Андрю Бейкър, личен представител на председателя на Отдела за борба с антисемитизма на ОССЕ, САЩ
- ▶ Стейси Бърдет, вице-президент, връзки с правителствените власти, застъпничество и връзки с общността, Антиклеветническа Лига (Anti-Defamation League - ADL), САЩ
- ▶ Якуб Циган, главен експерт, Министерство на вътрешните работи и администрацията на Полша
- ▶ Пол Джанаси, ръководител на Междуправителствената програма против престъпленията от омраза, Министерство на правосъдието, Обединено Кралство Великобритания
- ▶ Габриела Жираскова, консултант по управление на кризисни ситуации, Световен Еврейски Конгрес, Чехия
- ▶ Робин Склафани, директор, Организация на евреите в обединена Европа (A Jewish Contribution to an Inclusive Europe - CEJI), Белгия
- ▶ Майкъл Уайн, директор, отдел Отношения с правителствените власти и международни отношения, Организация за сигурност на общността (Community Security Trust – CST), Обединено Кралство Великобритания

Съдържание

Предговор	vii
Резюме	ix
Въведение	xii
ПЪРВА ЧАСТ: РАЗБИРАНЕ НА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТО	4
I. Антисемитските престъпления от омраза в региона на ОССЕ – контекст	4
II. Антисемитските престъпления от омраза в региона на ОССЕ – ключови характеристики	7
III. Антисемитските престъпления от омраза в региона на ОССЕ -- въздействия	11
ВТОРА ЧАСТ: РАЗРАБОТВАНЕ НА ЕФЕКТИВНИ РЕАКЦИИ НА ВЛАСТИТЕ	17
I. Поети ангажименти и други международни задължения	17
II. Ключови принципи	23
1. <i>Подход, основан върху правата на гражданите</i>	23
2. <i>Подход, съобразен с жертвата</i>	24
3. <i>Недискриминационен подход</i>	24
4. <i>Подход, основан на участието</i>	25
5. <i>Подход, основан на споделянето</i>	25
6. <i>Подход, основан на сътрудничеството</i>	25
7. <i>Подход, основан на емпатията</i>	26
8. <i>Подход, отчитащ пола на жертвата</i>	26
9. <i>Подход, основан на прозрачност</i>	26
10. <i>Холистичен подход</i>	27
III. Практически стъпки	27
1. <i>Признаване на проблема</i>	27
2. <i>Оценка на рисковете по отношение на сигурността и превенция на нападения</i>	30
3. <i>Повишаване на информираността</i>	33
4. <i>Изграждане на доверие между правителството и еврейските общности</i>	35
5. <i>Осигуряване на защита на еврейските общности и сборни пунктове, в това число по време на специални събития</i>	38

6. Сътрудничество с еврейските общности с оглед на въвеждането на системи за управление на кризисни ситуации	39
7. Признание и регистриране на антисемитските мотиви на престъпленията от омраза	40
8. Предоставяне на информация за нуждите по отношение на сигурността на еврейските общности чрез сътрудничество с тях при събирането на информация за престъпленията от омраза	46
9. Окуражаване на общността при нападение	48
10. Предоставяне на подкрепа за жертвите на антисемитски нападения	50

ПРИЛОЖЕНИЯ	53
Приложение 1: Общ преглед на индикаторите на предубеденото поведение	54
Приложение 2: Казуси	60
Приложение 3: Обобщение в таблица	63
Приложение 4: Организация за сигурност на общността (Community Security Trust): Наръчник по юдаизъм за полицаи	70
Приложение 5: Еврейски празници 2017-2022	78
Приложение 6: "Работна дефиниция на антисемитизма", приета от Международния алианс за възпоменание на Холокоста (International Holocaust Remembrance Alliance - IHRA)	81

Предговор

Смъртоносните антисемитски нападения от последните години в Тулуза, Брюксел, Париж, Копенхаген и други градове по света създадоха повсеместно чувство на страх и несигурност сред еврейските общности и подчертаха спешната необходимост от по-усилени мерки за справяне с антисемитизма.

Агресивните антисемитски действия срещу евреи или лица, възприемани от нападателите като евреи, представляват предизвикателство за ценностите на свободните, демократични и толерантни общества. Престъпления като оскверняване на гробища, нападения срещу синагоги, еврейски културни центрове, паметници на Холокоста или израелски институции могат да въздействат върху живота на евреите в региона на ОССЕ. В някои страни-участнички в ОССЕ тези престъпления от омраза са увредили или разрушили малкото останали след Холокоста следи от еврейската култура.

Службата за демократични институции и човешки права (СДИЧП) на ОССЕ има ангажимента да подкрепя страните-участнички в ОССЕ в усилията им да се борят с антисемитизма. Съвсем скоро – през 2014 година – Декларацията на Съвета на министрите на ОССЕ от Базел относно „Усилване на мерките за борба с антисемитизма“ призова СДИЧП да представи пред страните-членки най-добрите практики, свързани с усилията за борба с антисемитизма.¹ Приетото преди това решение на проведената в Киев среща на министрите на ОССЕ относно свободата на мисълта, самосъзнанието, религията и вярата прикани правителствата да полагат всички усилия да предотвратяват нападенията срещу религиозните общности и да защитават гражданите от такива нападения.²

В настоящото ръководство СДИЧП отправя конкретни препоръки с оглед на превръщането на поетите ангажименти в реални действия. Поднасяме благодарностите си към експертите от целия регион, които споделиха с нас добрите практики, развити и възприети в различни страни-участнички в ОССЕ. Препоръчваме на страните-участнички в ОССЕ да прилагат това ръководство като отправна точка за открити и задълбочена оценка на проблемите на антисемитизма и изготвянето на политики и мерки за справянето с него.

Настоящата публикация е част от проекта на СДИЧП „От думи към дела“, щедро финансиран от Министерството на външните работи на Германия. В нея се признава необходимостта от справяне със специфичните предизвикателства на

1 Декларация на Съвета на министрите на ОССЕ No 8/14, „Декларация за усилване на мерките за борба с антисемитизма“, Базел, 5 декември 2014, <<http://www.osce.org/cio/130556?download=true>>.

2 Решение на Съвета на министрите на ОССЕ No 3/13, „Свобода на мисълта, съзнанието, религията и вярата“, Киев, 6 декември 2013, <<http://www.osce.org/mc/109339?download=true>>.

антисемитизма чрез методи, залегнали дълбоко в рамката на международните човешки права и ангажиментите на ОССЕ. Надяваме се, че ръководството може също така да бъде прилагано като модел за отговор на нуждите от сигурност и справяне с проблемите на други засегнати от престъпления от омраза общности.

Михаел Георг Линк
Директор на СДИЧП

Резюме

Какви са предизвикателствата?

Тормозът, насилието или дискриминацията с антисемитски характер засягат еврейски жени, мъже, момчета и момичета и хора, които нападателите възприемат като евреи, в района на ОССЕ. Еврейските институции, сред които синагоги, училища и гробища, както и общности или събития, свързани с Израел, също стават обекти на насилие и вандализъм.

Престъпленията от омраза и заплахите, подбудени от антисемитизъм, се отразяват дълбоко не само върху жертвите на конкретните престъпления, но и върху ежедневието на евреите и техните общности по множество начини:

- евреите се страхуват да ходят на религиозни литургии, да влизат в синагогите и да носят отличителни религиозни атрибути или символи, което нарушава правата на индивидите и общностите да практикуват явно религията или вярата си;
- евреите може от страх да се въздържат от това, да се определят като евреи публично, да изразяват културната си идентичност или да посещават еврейски културни събития, което практически ги изключва от социалния им живот;
- в училище, на работното място, в социална среда или по социалните медии евреите често се самоцензурират и целенасочено премълчават съчувствието или подкрепата си към Израел, за да избегнат стигмата върху себе си;
- антисемитското насилие е принудило еврейските училища и младежки организации в много страни-участнички в ОССЕ да работят при засилени мерки за сигурност. Дори и най-малките деца растат в страх и със съзнанието за собствената си уязвимост; и
- необходимостта от разработване или подсилване на мерките за сигурност представлява едно финансово бреме, което често пъти се понася от еврейските институции вместо от правителствата, което отклонява еврейските средства от религиозни, културни и образователни дейности по посока на мерките за сигурност.

В резултат на това антисемитското насилие едновременно застрашава физическата сигурност на еврейските общности и внушава чувство на страх и несигурност у хората в тези общности.

Защо това е тревожно за страните-участници в ОССЕ?

Страните-участници в ОССЕ са приели да разпознават, регистрират и докладват всякаква антисемитска мотивация за престъпления от омраза и да подкрепят усилията на институциите на ОССЕ за разработване на ефективни и всеобхватни мерки за справяне с престъпленията от омраза.

Според международното законодателство за човешките права държавите са задължени да забранят със закон всякаква закрила над религиозната омраза, която представлява подбуждане към дискриминация, враждебност или насилие.³ Страните-участници в ОССЕ са поели ангажимента „с всички усилия да предотвратяват нападения срещу лица или групи, основани върху мислене, самосъзнание, религия или вяра, както и да защитават гражданите от нападения с такъв характер.“⁴

Какво могат да направят правителствата?

Властите могат да предприемат редица мерки за справяне с проблемите на антисемитизма. Те могат:

- **да признават**, че антисемитизмът е проблем, представляващ сериозна заплаха за сигурността и стабилността, на който правителствата трябва постоянно да обръщат внимание;
- **да оценяват риска и да предотвратяват нападенията**, като поощряват сътрудничеството между изпълнителната власт и еврейските общности чрез официалните канали за комуникация, прозрачност и съвместни планове и действия;
- **да повишават информираността**, като помагат на политическите лидери, служителите на съдебната власт и широката общественост да разберат антисемитизма, неблагоприятните му последствия и начините, по които може да се действа срещу него чрез изграждане на капацитет и мерки за повишаване на информираността по тези въпроси;
- **да изграждат доверие**, като развиват и институционализират работни партньорства с институциите и представителите на еврейските общности;
- **да подобряват сигурността** на еврейските общности и центрове, включително чрез по-засилено присъствие на полицейски патрули и предоставяне на финансова подкрепа;
- **да отчитат гледната точка на експертите на еврейските общности, когато въвеждат системи за управление на риска**, за да осигурят възможно най-ефективно съвместно планиране и реагиране в извънредни ситуации; и

3 Решение 2200А (XXI) на Общото събрание на ООН, „Международен пакт за граждански и политически права“, 16 декември 1966, влязло в сила на 23 март 1976, чл. 20.2, <<http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx>>.

4 Решение на Съвета на министрите на ОССЕ No 3/13, op.cit., бележка 2.

- **да разпознават и регистрират** всякаква антисемитска мотивация в разследването и наказателното преследване на криминални деяния, като по този начин повишават чувствителността на изпълнителната власт към конкретните характеристики на антисемитските престъпления от омраза, в това число ситуации, в които отправянето на критики към евреите ескалира в антисемитски действия;⁵
- **да предоставят сведения за нуждите по отношение на сигурността** на еврейските общности, като си сътрудничат с тези общности в събирането на категоризирани данни, в това число по пол, и споделят тези данни за антисемитски престъпления и заплахи;
- **да окуражават еврейските общности**, като демонстрират солидарност в случай на нападения и/или заплаха. Това може да се осъществи например чрез специални полицейски патрули и чрез публично осъждане на всички антисемитски престъпления от омраза и създаване на атмосфера на обществена реакция, която дискредитира, отхвърля и маргинализира антисемитизма и останалите форми на нетолерантност или дискриминация;
- **да предоставят подкрепа на жертвите** и да помагат на общностите да се върнат към нормалното си ежедневие след нападение; и
- **да отправят послания** към широката общественост, че престъпленията от омраза, нетолерантност и дискриминация срещу която и да е група от хора са заплаха за цялото общество.

---

5 Практическо ръководство “Механизми за събиране на информация за престъпленията от омраза и извършване на мониторинг върху тях” (Варшава, ОССЕ/СДИЧП, 2014), <<http://www.osce.org/odihr/datacollectionguide?download=true>>.

Въведение

Предистория

През април 2004 година германското правителство организира в Берлин конференция на високо равнище на ОССЕ, посветена на съвременните предизвикателства, свързани с антисемитизма. Подписаната в резултат на тази конференция „Берлинска декларация“ подчерта, че антисемитизмът е приел нови форми от Холокоста насам и че той представлява заплаха за сигурността и стабилността в региона на ОССЕ.⁶ В декларацията също така се заявява категорично, че събитията в Близкия Изток по никакъв начин не оправдават антисемитизма.

През юни 2013 година СДИЧП и украинското председателство на ОССЕ свика експертна среща под надслов „Отговор на нуждите по отношение на сигурността на еврейските общности – предизвикателства и добри практики“, за да подчертае предизвикателствата по отношение на сигурността на еврейските общности. Експертната среща доведе до приемането на набор от широки препоръки.⁷

През ноември 2014 година политически лидери, представители на правителствени, междуправителствени и неправителствени организации се събраха в Берлин, за да анализират съвременните прояви на антисемитизъм в региона на ОССЕ и да преразгледат Берлинската декларация десет години по-късно. В резюмето на събитието, известно като „Берлинската конференция десет години по-късно“, швейцарското председателство на ОССЕ заключи, че антисемитизмът все още представлява предизвикателство за стабилността и сигурността в региона на ОССЕ и призова „изпълнителните власти да се отнасят сериозно към съвсем реалните заплахи към сигурността на еврейската общност.“⁸

Въз основа на тези заключения и на препоръките, отправени от гражданското общество, Съветът на министрите на ОССЕ прие на среща в Базел „Декларация за усилване на мерките за борба с антисемитизма“. Тази декларация призовава страните-участнички да „положат по-големи усилия за изпълняване на поетите от ОССЕ ангажменти, свързани с мониторинга на престъпленията, подбудени от омраза, в това число от антисемитизъм, и събирането на данни за тях.“ Декларацията задължава СДИЧП да подкрепя страните-участнички в ОССЕ в

6 “Берлинска декларация”, заключения от българското председателство на ОССЕ, информация, предоставена от българското председателство на ОССЕ 2004 година, <<http://www.osce.org/cio/31432?download=true>>.

7 “Експертна конференция за отговор на нуждите по отношение на сигурността на еврейските общности в региона на ОССЕ – предизвикателства и добри практики”, ОССЕ/СДИЧП, 13 юни 2013, стр.5, <<http://www.osce.org/odihr/105253?download=true>>.

8 Десета годишнина от Берлинската конференция на ОССЕ, възпоменателна среща на високо ниво в Берлин, Заключения на швейцарското председателство на ОССЕ, информация, предоставена от швейцарското председателство на ОССЕ 2014 година, 12-13 ноември 2014, <<http://www.osce.org/odihr/126710?download=true>>.

усиления им да „установят сътрудничество между правителствените власти и гражданското общество по въпросите, свързани с антисемитизма, в това число престъпленията от омраза.“⁹

Защо е необходимо това ръководство?

Тормозът, насилието и дискриминацията с антисемитски характер имат отрицателно въздействие върху ежедневието на еврейските общности и техните представители и върху упражняването на основните им човешки права и свободи. Нивото на заплахата срещу някои еврейски общности в региона на ОССЕ е високо и изисква спешни мерки. Еврейските общности не разполагат с необходимите ресурси и с нужния капацитет да се справят изцяло с предизвикателствата срещу тяхната сигурност. Кое е по-важно, гарантирането на сигурността на еврейските общности е отговорност на правителствата. Изпълнителните власти носят най-голямата част от отговорността за опазването на сигурността на еврейските общности, каквато отговорност те носят и спрямо всички останали индивиди и групи от индивиди. Когато еврейските общности са подложени на по-сериозна заплахата от останалите членове на обществото, тяхната закрила заслужава повече внимание от страна на полицията и на останалите органи на изпълнителната власт.

„Правителствата имат основното задължение да гарантират сигурността на гражданите си. Те също така категорично заявяват твърдата си ангажираност спрямо свободното практикуване на религиите. При все това нуждите на сигурността и финансовите тежести, с които се сблъскват множество еврейски общности в днешния свят, поставят под въпрос тези принципи. Следователно тези съществени предизвикателства от чисто практически характер в крайна сметка представляват екзистенциална заплахата за бъдещето на еврейския живот в региона на ОССЕ.“ - *Равин Андрю Бейкър, личен представител на председателя на Отдела за борба с антисемитизма на ОССЕ*

В настоящото ръководство се препоръчват практически стъпки, които правителствата следва да предприемат, за да отговорят на нуждите от сигурност на еврейските общности в сътрудничество и партньорство с тези общности. Ръководството има за цел да подпомогне правителствата в отчитането на рисковете и нуждите, свързани със сигурността, с цел подобряване на капацитета на организациите и представителите на изпълнителната власт да се справят с нуждите от сигурност на еврейските общности. В допълнение към това в ръководството се разглеждат и сродни проблеми, например проблемът за недостатъчното докладване и регистриране на престъпленията от омраза, подбудени от антисемитизъм.

9 Декларация на Съвета на Министрите от Базел 8/14, op.cit., бележка 1.

Какъв е обхватът и какви са целите на това ръководство?

Тази публикация е посветена най-вече на мерките, които могат да бъдат взети от лицата и институциите, в чиято компетентност попадат реакциите срещу антисемитските престъпления от омраза и сигурността на еврейските общности. За допълнение към това ръководство служат програмите на СДИЧП в областта на борбата срещу антисемитизма чрез изследване на престъпленията от омраза, образователни модули и изграждане на партньорства.¹⁰

Макар и предназначено най-вече за представителите на държавната и политическата власт, това ръководство би могло да бъде от полза и на гражданското общество и широката общественост. То има за цел:

- да повиши информираността относно предизвикателствата по отношение на сигурността на еврейските общности;
- да изгради капацитет у държавните служители (политици и високопоставени служители на изпълнителната власт) и експертите по сигурността да разбират конкретните характеристики на антисемитските престъпления от омраза и да набележат практически стъпки, които следва да се предприемат с оглед на нуждите на сигурността на еврейските общности;
- да подпомогне усилията на служителите на изпълнителната власт да разпознават, регистрират и реагират на антисемитски престъпления от омраза;
- да способства за обмена на добри практики между различни страни-участнички в ОССЕ с акцент върху моделите за партньорство между изпълнителната власт и еврейските общности;
- да подкрепи диалога и сътрудничеството между местните представители на изпълнителната власт и членовете на еврейската общност, в това число професионалистите и експертите по сигурност от еврейската общност, и да предостави практически предложения за създаването на устойчиви партньорства в борбата срещу антисемитизма; и
- да поддържа усилията на гражданското общество да защитава юридически еврейските общности, като предостави насоки и преглед на съответните държавни задължения, на които гражданското общество може да се позове, когато обсъжда с правителствените власти въпросите на антисемитизма.

Как е разработено това ръководство?

Това ръководство е резултат на продължителен процес на консултации с участието на международни и национални експерти и представители на изпълнителната власт. СДИЧП проведе редица работни срещи във Виена, Варшава, Тулуза и

---

¹⁰ Декларация на Съвета на министрите на ОССЕ No 8/14, “Декларация за усилване на мерките за борба с антисемитизма”, Базел, 5 декември 2014, <<http://www.osce.org/cio/130556?download=true>>.

Киев, за да установи ключовите въпроси и добрите практики, които се очертават в различните региони и страни.

Каква е структурата на ръководството?

В първата част се съдържат анализи на контекстите на престъпните деяния от антисемитски подбуди в региона на ОССЕ, както и ключови характеристики на тези престъпления от омраза. В тази част също така се очертава въздействието на антисемитските престъпления от омраза и предизвикателствата по отношение на сигурността, засягащи ежедневието на еврейските общности, техните представители и институции.

Във втората част се описват ефективни начини, по които властите трябва да реагират на антисемитските престъпления от омраза, и мерки за справяне с предизвикателствата пред сигурността на еврейските общности. По-нататък в ръководството се посочва списък с ключовите задължения на правителствата и принципите, които трябва да залегнат в основата на държавните стратегии и инициативи в съответния район, въз основа на ангажиментите към ОССЕ и други международни стандарти, свързани с правата на човека. В третия раздел на втората част се предлагат десет практически стъпки, които правителствата могат да предприемат, за да отговорят на антисемитските престъпления от омраза и нуждите от сигурност на еврейските общности.

В приложенията се съдържа допълнителна информация в подкрепа на представителите на изпълнителната власт и всички останали институции, в чиито компетенции попадат антисемитските нападения. В **Приложение 1** се прави общ преглед на индикаторите на предубеденото поведение, който може да помогне на служителите да преценят дали едно престъпление трябва да се възприема като антисемитско престъпление от омраза. В **Приложение 2** са поместени отделни казуси, които могат да се използват, за да се повиши капацитетът на служителите да разпознават антисемитските престъпления от омраза, да изграждат партньорства с еврейските общности по въпросите на сигурността и да предприемат ответни действия, основани на спазването на стандартите и ангажиментите, свързани с правата на човека. **Приложение 3** съдържа таблица с предложения за конкретни действия за ключовите заинтересовани страни. Таблицата може да е много полезен инструмент за повишаване на информираността сред ключовите целеви групи като народни представители, лидери на религиозни групи и представители на гражданското общество относно проблемите на сигурността, с които се сблъскват еврейските общности. **Приложение 4** е съкратен вариант на „Наръчник по юдаизъм за полицаи“, издадено от Организацията за сигурност на общността (Community Security Trust – CST). **Приложение 5** е календар на еврейските празници. **Приложение 6** е „Работна дефиниция на антисемитизма“, приета от Международния алианс за възпоманение на Холокоста (International Holocaust Remembrance Alliance – IHRA).

ПЪРВА ЧАСТ

Разбиране на предизвикателството

I. Антисемитските престъпления от омраза в региона на ОССЕ - контекст

Престъпленията от омраза са криминални прояви, мотивирани от предубеждения или предразсъдъци спрямо определени групи от хора. Всички престъпления от омраза имат две отличителни характеристики: (1) те са деяния, представляващи нарушение на наказателното право и (2) извършителят на такива престъпления е действал въз основа на предразсъдъци или предубеждения.¹¹ Антисемитизмът е една от възможните мотивации от предубеденост, които превръщат едно престъпление в престъпление от омраза.

Антисемитските подбуди могат да бъдат както единственият мотив за престъплението, така и един от множество мотиви за него. Един грабеж например може да е подбуден от алчност. Ако обаче жертвата му е избрана поради изричната причина, че той/тя е евреин/еврейка, престъплението може да бъде категоризирано като престъпление от омраза.

Антисемитската мотивация може да съвпада или да се преплита с други предразсъдъци, най-често расистки или сексистки. Едно антисемитско престъпление от омраза може да се основава например на стереотипните представи за евреите и схващането на извършителя, че евреите са по-низша раса. По подобен начин стереотипните представи за ролите на половите и сексуалната идентичност може да действат едновременно с предубежденията за евреите и да представляват част от мотивацията за нападението. Например едно нападение срещу човек, който е едновременно евреин и хомосексуалист, може да е мотивирано от две различни предубеждения, ако извършителят е подбрал жертвата поради тези нейни характеристики.

Върховните органи, институциите и страните-участнички в ОССЕ признават, че антисемитизмът и антисемитските престъпления от омраза продължават да бъдат сериозен, а на моменти дори ескалиращ проблем в региона на ОССЕ.

¹¹ За по-подробна информация относно естеството на престъпленията от омраза вж. "Предотвратяване и отговор на престъпленията от омраза" (Варшава, СДИЧП, 2009), стр. 15-26, <<http://www.osce.org/pdf/hr/39821?download=true>>.

Декларацията, подписана от председателството на ОССЕ на „Берлинската конференция десет години по-късно“, изразява дълбока загриженост във връзка с жестоките и смъртоносни нападения срещу евреи, заплахите срещу еврейските общности и институции, антисемитските изявления в интернет пространството и в други среди и отричането и омаловажаването на Холокоста.¹²

В някои случаи антисемитският аспект на престъплението от омраза е очевиден. Други случаи обаче може да изискват по-дълбоко и фино разбиране за антисемитските стереотипи и кодове, което не е достъпно за средностатистическия човек.

Широката разпространеност и дълголетие на антисемитските стереотипи

Антисемитизмът битува в района на ОССЕ от много векове насам. Страните-участници в ОССЕ признават „ролята на основна заплаха за свободата, която е изиграл антисемитизмът в историята.“¹³ Макар и официално да е отхвърлен и осъден от страните-участници в ОССЕ, антисемитизмът продължава да се проявява както по явни, така и завоалирани начини. Традиционните антисемитски стереотипи и теории на конспирацията може да намерят израз в контекста на антисемитските нападения, като представляват или мотив за нападението, или допълнителен елемент към него. Такива стереотипи са например обидни твърдения като „евреите са богати и алчни“, „има еврейски заговор за управлението на света“, „евреите са убийците на Исус Христос“. Подобни клевети все още са широко разпространени в региона на ОССЕ. Проучване на Антиклеветническата лига (Anti-Defamation League - ADL), проведено в 42 страни, показва, че един от четирима запитани е съгласен с повечето от възприетите отрицателни стереотипи за евреите.¹⁴

В опита си да даде конкретни рамки на понятието за антисемитизъм Международният алианс за възпоманение на Холокоста (International Holocaust Remembrance Alliance – IHRA) прие „Работна дефиниция на антисемитизма“, в която се казва: „Антисемитизмът е конкретна представа за евреите, която може да се изрази в омраза към тях. Той се изразява в отправяне на реторически или физически нападки към евреи или лица от нееврейски произход и/или тяхното имущество, както и към еврейски институции и религиозни средища.“¹⁵

12 Берлинската конференция десет години по-късно, op.cit., бележка 8.

13 Решение на Съвета на министрите на ОССЕ 6/02, „Декларация на министрите от Порто“, Порто, 6-7 декември 2002, <<http://www.osce.org/mc/40521?download=true>>.

14 ADL Global 100, „Индекс на антисемитизма“, <<http://global100.adl.org/>>

15 Пленум на Международния алианс за възпоманение на Холокоста (IHRA) в Букурещ – решение за приемане на незадължителна работна дефиниция на антисемитизма. Информацията е предоставена от румънското председателство на Международния алианс за възпоманение на Холокоста (IHRA), 26 май 2016, <http://www.holocaustremembrance.com/sites/default/files/press_release_document_antisemitism.pdf>. Целият текст на работната дефиниция се съдържа в Приложение 6.

Конфликтът в Близкия Изток като оправдание за антисемитските престъпления от омраза

С Берлинската декларация от 2004 година страните-участнички признават, че „международните събития и политическите конфликти, включително тези в Израел или на други места в Близкия Изток, по никакъв начин не оправдават антисемитизма.“¹⁶ Това е един от многото документи на ОССЕ, в които това се заявява. Въпреки това политиките и действията на израелското правителство все още се използват в някои части на региона на ОССЕ като претекст за извършването на криминални деяния, мотивирани от антисемитизъм. В декларацията, приета от председателството на ОССЕ десет години по-късно, страните-участнички в ОССЕ заявяват, че „антиционизмът често пъти е маскиран антисемитизъм.“¹⁷ В декларацията се отбелязва, че „работната дефиниция на антисемитизма, разпространена от Европейския център за мониторинг на расизма и ксенофобията (European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia - EUMC) през 2005 година и прилагана от наблюдаващите организации в различни страни-участнички в ОССЕ, е полезен документ за властите и гражданското общество, в който се обяснява как антиционизмът често пъти е замаскиран антисемитизъм, а еврейските общности нерядко са обект на антиизраелски настроения.“¹⁸ Обикновено броят на антисемитските прояви нараства, когато напрежението в Близкия Изток ескалира.

Антисемитско деяние е заплахата или нападението срещу лице поради реалната или предполагаемата еврейска идентичност на лицето. Заплахите и нападенията срещу лица въз основа на еврейската им идентичност могат също да представляват антисемитски деяния. Такива деяния могат да бъдат погрешно представени като деяния, мотивирани от политически подбуди, а не от антисемитизъм – ето защо представителите на изпълнителната власт са длъжни в тези случаи щателно да проучат мотивацията от предубеждения на такива нападения. Ако жертвата в случая е изрично избрана въз основа на някоя защитена характеристика, а именно въз основа на нейната реална или предполагаема религиозна, етническа или национална идентичност, деянието следва да се разглежда като престъпление от омраза.¹⁹

Някои действия, които изглеждат или се представят като критика спрямо действията на израелското правителство, може всъщност да са продиктувани от

16 Берлинска декларация, *op.cit.*, бележка 6.

17 Берлинската конференция десет години по-късно, *op.cit.*, бележка 8.

18 *Ibid.* “Работната дефиниция”, разпространена от Европейския център за мониторинг на расизма и ксенофобията (European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia – EUMC) е в същността си подобна на работната дефиниция, приета от Международния алианс за възпоменание на Холокоста (International Holocaust Remembrance Alliance), посочена в Приложение 6.

19 “Защитена характеристика” е характеристика, обща за дадена група от хора, например раса, език, религия, етническа принадлежност, националност или друга подобна обща характеристика, посочена изрично като защитена в законите на съответната страна. За повече информация относно защитените характеристики вж. “Законите срещу престъпленията от омраза – практическо ръководство” (Варшава, ОССЕ/СДИЧП, 2009), <<http://www.osce.org/odihr/36426?download=true>>.

антисемитски убеждения и представи, които се отнасят до ционизма, Израел и конфликта между Израел и Палестина. Това често пъти се засвидетелства от антисемитските възгледи и обиди, придружаващи такива престъпления. Антисемитската пропаганда в интернет пространството е ключов източник на тези прояви на антисемитизъм.

Антисемитски престъпления от омраза и памет за Холокоста

Най-бруталното проявление на антисемитизма е Холокоста. Еврейските граждани на страните, които днес участват в ОССЕ, са били почти изцяло прогонени и избити по време на Холокоста. Въпреки това в тези страни все още има паметници на еврейския живот от времената преди Холокоста – например синагоги и еврейски гробища. Антисемитските престъпления, които увреждат, оскверняват и разрушават тези паметници на еврейския живот, се нуждаят от специално внимание, защото те разкриват продължаващото съществуване на антисемитизма в страни, в които безброй евреи са били избити заради антисемитизма. Същото се отнася за нападенията, насочени към паметници в чест на жертвите на Холокоста. Такива нападения могат да се разглеждат като опити за изключване на евреите от обществото със задна дата. Като нападат еврейската история, извършителите отправят злокобно послание на омраза и отхвърляне към евреите. Отричането на Холокоста и презумпцията, че „евреите“ искат да се възползват от Холокоста, са често срещани черти на съвременния антисемитизъм. Някои антисемитски престъпления от омраза са директно насочени срещу хора или събития, които имат за цел да пазят спомена за Холокоста. Много антисемитски престъпления от омраза се извършват на символични дати в памет на Холокоста, например на 27 януари. В антисемитските нападения срещу лица или имущество често пъти има препратки към Холокоста. Надсловни като „Хитлер беше прав“ са не само обидни, но и могат да се разтълкуват като косвена заплаха за нападение. Отричането на Холокоста е антисемитско и в някои страни-участнички в ОССЕ се преследва по Наказателния кодекс.

II. Антисемитските престъпления от омраза в региона на ОССЕ - ключови характеристики

Евреите могат да бъдат нападани по множество причини. Те стават особено уязвими в резултат на определени културни или обществени фактори, които улесняват идентифицирането им, например ако:

- носят религиозно облекло, например кипа (мъжка шапчица);
- носят еврейски символ, например звездата на Давид;
- са известни или разпознаваеми в обществото като представители на еврейски или израелски организации;
- живеят в близост до синагога, еврейски център, еврейско училище или еврейски магазин или ресторант;

- участват в еврейски обществени събития;
- празнуват еврейски празници;
- говорят иврит на обществени места;
- открито се идентифицират с евреите;
- са поставили мезуза²⁰ на вратата на дома или офиса си; и
- посещават туристически места, които имат специално значение за еврейските общности.

Престъпленията, мотивирани от антисемитизъм, също така са насочени срещу хора, които извършителите възприемат като евреи, защото пазаруват в еврейски магазини, посещават еврейски институции или имат приятелски или социални връзки с евреи. Антисемитските нападения могат да имат за обект активисти или експерти, участващи в борбата срещу антисемитизма, работещи за паметта за Холокоста или разпространяващи информация за еврейската история и култура, без самите те да са евреи.

Спектърът на престъпленията, мотивирани от антисемитизъм, е доста широк – от добре широкомащабни организирани операции до дребни инциденти, които биха могли да ескалират, ако властите не реагират адекватно. Въз основа на докладите за престъпленията на ОССЕ се очертават няколко вида антисемитски престъпления, които се наблюдават в региона на ОССЕ.

Убийство

През последните години в региона на ОССЕ има случаи на убийства на лица от антисемитски подбуди, сред които са:

- случаят в Тулуза – на 19 март 2012 три деца и бащата на едното от децата са застреляни и убити пред еврейско училище;
- Бургас – на 18 юли 2012 камикадзе се самовзривява в автобус на летище Бургас в България, убивайки седем и ранявайки 32 израелски граждани;
- Оувърленд Парк, Канзас – на 13 април 2014 трима души са убити в еврейски център;
- Брюксел – на 24 май 2014 четирима души са убити по време на нападение на еврейския музей в Белгия;
- Париж – на 9 януари 2015 29 души са взети за заложници в еврейски магазин, четирима от тях са убити; и
- Копенхаген – на 15 февруари 2015 охранител е убит, а двама полицаи са ранени по време на нападение срещу синагога.

---

²⁰ Мезуза е малък свитък с изписани стихове от Тората, закачен на вратата.

Други тежки престъпления

В много страни-участнички в ОССЕ има случаи на тежки антисемитски нападения. Сред тях са:

- използване на оръжия – огнестрелни оръжия, експлозивни, ножове и бейзболни бухалки;
- опити за прегазване на жертвите с превозно средство;
- побои; и
- обири, бутане, удряне на шамари, наплюване и подобни действия.

Тежките нападения от антисемитски характер могат да доведат до сериозни физически и психологически травми, налагащи хоспитализация, медицинско лечение и професионална психологическа подкрепа за жертвите.

Заплахи

На „Берлинската конференция десет години по-късно“ през 2014 година страните-участнички подчертаха дълбоката си загриженост във връзка със заплахите срещу евреите и техните институции.²¹ Антисемитски заплахи са отправяни към отделни личности, високопоставени лидери на еврейски общности, еврейски институции и притежавани от евреи фирми. Сред заплахите са заплахи за убийство и заплахи за поставяне на бомби. Заплахите се отправят по поща, електронна поща, чрез социалните медии, по телефона, лично, чрез графити върху сградите на еврейски институции или чрез други средства. Заплахите понякога съдържат анти-еврейски надписи и символи, както и препратки към Холокоста (например „Всички евреи в газовите камери“) като символ на антисемитско насилие, убийство и разрушение.

Антисемитските заплахи могат да се отправят и чрез предмети, например:

- свинска глава пред еврейски дом или институция; и
- отрова за плъхове, изпратена на еврейска институция по пощата.

Престъпления срещу собствеността

Всяко нарушение, свързано с увреждане или оскверняване на имущество, при което е използван антисемитски надслов или символ, може да се смята за антисемитски инцидент независимо от това, дали това имущество е свързано с еврейската общност и нейните представители и институции.

Често срещани обекти на престъпления срещу собствеността са:

- синагоги;

---

21 Берлинската конференция десет години по-късно, op.cit., бележка 8.

- еврейски училища и детски градини;
- еврейски медицински заведения, например болници и старчески домове;
- еврейски гробища;
- еврейски културни и изследователски центрове;
- еврейски ресторанти, магазини и фирми;
- възпоменателни обекти, в това число:
  - ◆ места, свързани с Холокоста – концентрационни лагери и места, на които са убивани евреи;
  - ◆ паметници на Холокоста, в това число паметни плочи; и
  - ◆ паметници, издигнати в чест на спасителите на евреите по време на Холокоста или свързани с еврейската история или култура преди или след Холокоста;
- поставени на публично място ханукии (свещници с девет свещи, използвани по време на празника Ханука – бел. прев.)
- частни домове и коли на евреи.

Както и при нападенията срещу хора, антисемитските престъпления срещу собствеността могат да бъдат насочени и към имущество, за което се смята, че е свързано с Израел.

Сред антисемитските престъпления срещу собствеността са:

- палеж;
- хвърляне на експлозиви, например коктейл Молотов;
- хвърляне на камъни по прозорци;
- рисуване на графити по стени, врати или гробове;
- увреждане на менори, синагоги, свещени места или масови гробове, свързани с Холокоста;
- обръщане на надгробни камъни и други повреди по гробищата; и
- рисуване на свастики.

Думата “евреин” има неутрална конотация. В определени контексти обаче тя може да се използва от нападателя като обиден епитет. В случаите на престъпно деяние това е особено вероятно.

III. Антисемитските престъпления от омраза в региона на ОССЕ -- въздействия

Всяко антисемитско престъпление от омраза ни дава знак за честотата и агресивността на антисемитизма в дадено общество. Тъй като всяко едно антисемитско престъпление е мотивирано от предразсъдъци, всяко нападение е нарушение също така на принципите за спазване на правата на човека и за забрана на дискриминацията и почитане на достойнството на всички човешки същества. Следователно подкрепянето, приемането и пренебрегването на антисемитски прояви е несъвместимо с поетите от ОССЕ ангажименти за толерантност и липса на дискриминация.

Всеки антисемитски инцидент изпраща послание на омраза и изключване на евреите и техните общности. Всяко антисемитско престъпление от омраза поражда чувство на страх и несигурност както в отделните личности, така и в общността като цяло. Антисемитските престъпления от омраза заедно с други фактори като липсата на подкрепа от страна на властите и липсата на адекватни средства за сигурност могат да създадат широкомащабни проблеми по отношение на сигурността на еврейските общности. Евреите, които просто искат да имат нормално ежедневие – да ходят на училище, на работа и на почивка – и религиозните евреи, които искат да бъдат свободни да практикуват религията си – да носят религиозното си облекло, да ходят в синагогите си, да празнуват еврейските празници – са принудени да се тревожат за антисемитските престъпления от омраза и предизвикателствата, пред които са изправени по отношение на сигурността си, породени от антисемитизма.

Влиянието на проблемите, свързани със сигурността, върху религиозния живот

Антисемитските престъпления от омраза и проблемите, свързани със сигурността на евреите, могат да се отразят отрицателно върху религиозния живот и религиозната практика на евреите по много начини, в това число:

- Тъй като се страхуват от нападения, евреите може да се въздържат от носенето на религиозното си облекло, което оказва влияние върху правото им да практикуват открито религията си;
- Страхът от престъпления от омраза има психологическо въздействие и може да накара евреите да поставят под въпрос религиозната си идентичност и участието си в еврейския религиозен живот;
- Тъй като евреите често биват нападнати по пътя към синагогата или по време на събиране там, страхът от антисемитски престъпления от омраза влияе на чувството им за сигурност по време на религиозните им практики; и

- Страхът от антисемитски престъпления от омраза може да принуди евреите да се въздържат от окачване на мезуза на вратите на домовете си или от показване на менора и други символи.

Влиянието на проблемите, свързани със сигурността, върху изразяването на еврейската идентичност

Страните-участнички в ОССЕ изразяват дълбоката си загриженост за сведенията, че евреите вече не се чувстват уверени да изразяват видимо своята религиозна идентичност и публично да се идентифицират като евреи в някои региони на ОССЕ.²² Освен върху религиозните дрехи и символи антисемитските престъпления от омраза и проблемите на сигурността влияят върху склонността на хората да изразяват еврейската си идентичност. Евреите могат да не смеят:

- да признават в разговори, че са евреи;
- да носят еврейски символи и огърлици;
- да участват в еврейски организации;
- да участват в обществени еврейски събития;
- открито да подкрепят Израел или да се идентифицират с Израел; и
- да говорят иврит или идиш на обществени места.

През 2012 Агенцията на Европейския Съюз за основните права (European Union Agency for Fundamental Rights - FRA) проведе изследване в осем еврейски общности в Европа – в Белгия, Франция, Германия, Унгария, Италия, Латвия, Швеция и Обединеното Кралство – за да оцени влиянието на антисемитизма върху тези общности.²³ Макар и в различните страни да са получени различни резултати, обобщените констатации от проучването на осемте страни са следните:

Тревога да не станеш жертва

- Четиридесет и шест процента от запитаните се тревожат да не станат жертви на антисемитски вербални обиди или форми на тормоз в следващите 12 месеца; и
- Тридесет и три процента се тревожат да не станат жертви на антисемитско нападение в следващите 12 месеца.

²² Ibid.

²³ Агенция на Европейския Съюз за основните права (FRA), “Проучване на Агенцията на ЕС за основните права на опита и възприятията на евреите за дискриминацията и престъпленията от омраза в страните-членки на ЕС, fra.europa.eu, <<http://fra.europa.eu/en/project/2012/fra-survey-jewish-peoples-experiences-and-perceptions-discrimination-and-hate-crime>>.

Избягване на определени места

- Двадесет и три процента от запитаните поне в някои случаи избягват еврейски събития или места от съображения за сигурност;
- Четиридесет и девет процента от тези, които са били жертви на антисемитски инциденти в последната година, избягват определени места в района, в който живеят, защото не се чувстват сигурни на тези места; и
- Двадесет и един процента от тези, които не са ставали обекти на антисемитски нападения, също избягват тези места.

Въздържане от носене или излагане на определени неща (кипа, звездата на Давид, мезуза и др.), които могат да разкрият еврейската принадлежност на хората

- Двадесет процента от запитаните винаги избягват тези неща;
- Осемнадесет процента ги избягват често;
- Тридесет процента ги избягват понякога;
- Тридесет и два процента никога не ги избягват; и
- В три от проучените страни между 45 и 60 процента от запитаните отговарят с “винаги” или “често”.

Влиянието на проблемите, свързани със сигурността, върху еврейските културни институции

През последните години на еврейските културни институции и музеи им се налага да взимат специални мерки за сигурност, особено след нападението над Еврейския музей в Брюксел. Изграждането на инфраструктура за сигурност изисква ресурси, които биха могли да се използват за културни и образователни дейности.

Влиянието на проблемите, свързани със сигурността, върху младите хора

Съвременните проблеми, свързани със сигурността, произтичащи от антисемитизма, оказват влияние върху младите хора и децата. По-конкретно момичетата и момчетата, които ходят в еврейски училища, в които се налага въоръжена охрана и прилагане на други охранителни мерки, живеят в атмосфера на несигурност и тревожност. Опасността от антисемитско нападение може да ограничи степента, в която еврейските деца участват в занимания на открито.

Проучванията показват, че младите хора са особено засегнати от антисемитизма и за тях е по-вероятно:

- Да станат обект на антисемитски обиди, тормоз и физическо нападение;

- Да станат свидетели на антисемитско нападение или да бъдат обект на дискриминация от антисемитски подбуди;
- Да бъдат заплашвани лично, в интернет пространството или да бъдат преследвани по застрашителен начин, защото са евреи; и
- Да избягват определени райони или да обмислят да се преместят на друго място, защото се страхуват за сигурността си като евреи.²⁴

Влиянието на проблемите, свързани със сигурността, върху емиграцията

В цитираното по-горе проучване на Агенцията на ЕС за основните права (FRA) интервюираните лица са запитани дали са мислили да емигрират в последните пет години поради това, че не се чувстват в безопасност като евреи в страната си. Почти една трета – 29 процента – отговарят, че са мислили за емиграция. В три от страните положителен отговор са дали между 40 и 48 процента от запитаните.

Различното влияние на предизвикателствата, свързани със сигурността, върху мъжете и жените

Едно проучване, проведено от Института за изследване на евреите, показва, че жените-еврейки са по-склонни да променят поведението си в следствие на антисемитизма, докато мъжете-евреи по-често стават обекти на антисемитски нападения.

Жените-еврейки са по-склонни от мъжете евреи:

- Да избягват да посещават еврейски места и събития поне понякога, защото не се чувстват в безопасност на такива места като евреи (24 процента жени и 21 процента мъже); и
- Да избягват да показват еврейската си идентичност на публични места, защото не се чувстват в безопасност (55 процента жени и 50 процента мъже).

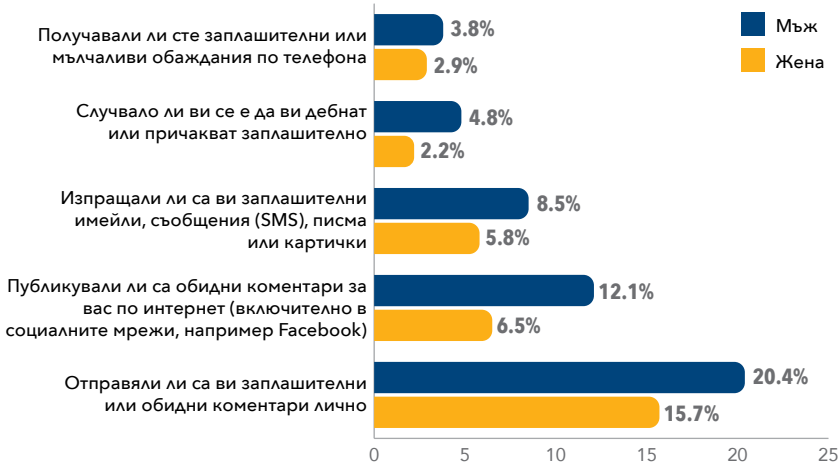
От друга страна мъжете-евреи по-често:

- Да стават обекти на антисемитски обиди или тормоз (22 процента мъже и 19 процента жени) и физически нападения (2.1 процента мъже и 1.1 процента жени);
- Стават свидетели на антисемитски нападения (27.4 процента мъже, 25.9 процента жени); и
- Лично стават обект на дискриминация с антисемитски характер (20 процента мъже и 18 процента жени).²⁵

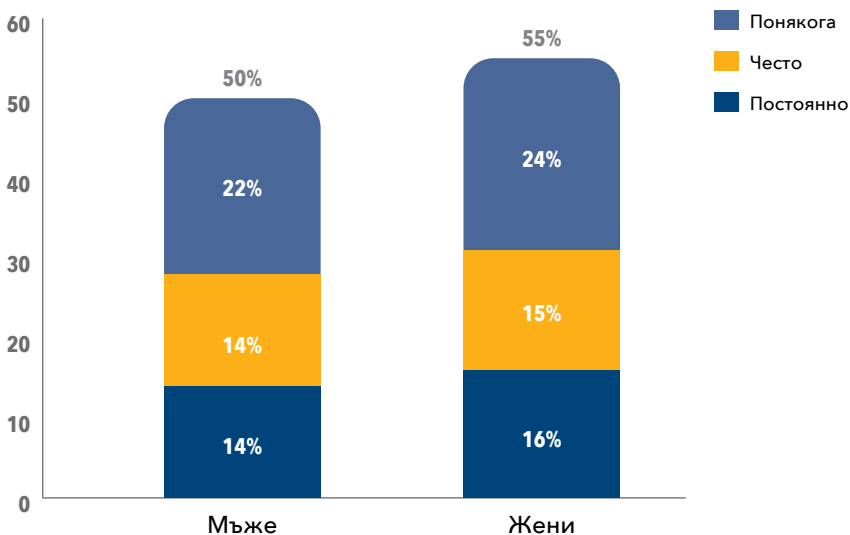
24 Д. Грѐм и Дж. Бойд – “По-дълбоко разбиране за антисемитските престъпления от омраза – различават ли се опитът, възприетията и поведението на европейските евреи според пола, възрастта и религиозността им?”, Институт за изследване на евреите, 2017. Това проучване е изготвено по поръчка на и с финансирането на СДИЧП. Информацията обхваща периода между 2008 и 2012 година.

25 *Ibid.*

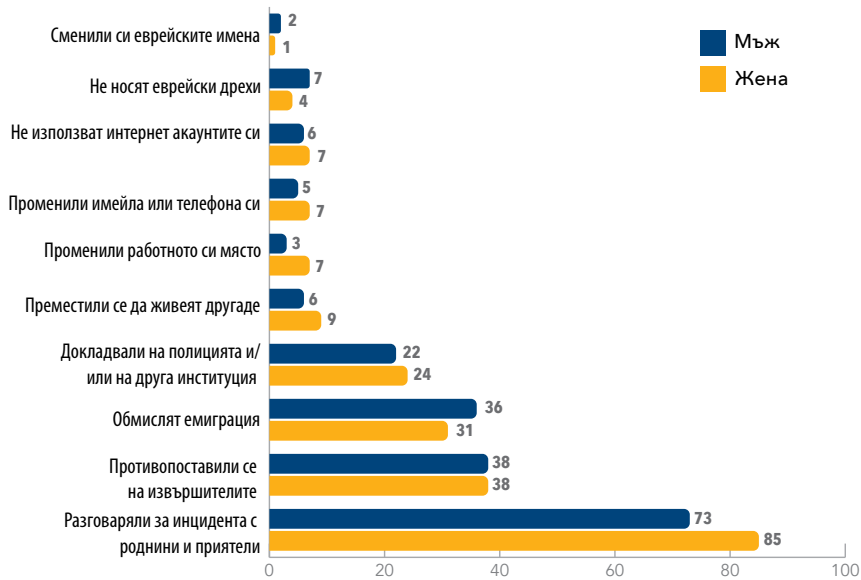
Таблиците с резултатите от това изследване по-долу ясно показват как антисемитизмът се отразява различно на жените и мъжете.

Фигура 1. Съотношение между жените и мъжете-евреи, които са ставали обект на различни видове антисемитски инциденти през последните 12 месеца. Участниците са запитани дали са им се случвали инцидентите, описани по-горе.

Фигура 2. Съотношение между жените и мъжете-евреи, които крият еврейската си идентичност на публични места поне понякога. (Въпрос: “Избягвате ли да носите или да показвате неща, които биха направили публично ви разпознаване като евреин по-лесно, например кипа, звездата на Давид или специфично облекло или закачане на мезуза на вратата?”)

Фигура 3. Съотношение между мъжете и жените, предприели различни действия след анти-семитски инцидент.

ВТОРА ЧАСТ

Разработване на ефективни реакции на властите

I. Поети ангажименти и други международни задължения

Ангажименти на ОССЕ във връзка с човешките права

Страните-участнички в ОССЕ неведнъж са осъждали антисемитизма и са призовавали към справяне с него – този процес започва още с документа от Копенхаген от Конференцията за сигурност и сътрудничество в Европа, проведена през 1990 година преди официалното учредяване на ОССЕ като организация.²⁶ През 2007 година страните признаха, че “отговорността за справяне с деяния, подбудени от нетолерантност и дискриминация, се носи най-вече от страните-участнички и от техните политически представители.”²⁷ През 2004 година страните-участнички в ОССЕ поеа ангажимент:

- “Да се стремят с всички сили да създадат такива правни системи, които насърчават сигурна среда, свободна от тормоз, насилие или дискриминация с антисемитски характер във всички сфери на живота...;
- Да се борят с престъпленията от омраза, подбудени от расистка, ксенофобска и антисемитска пропаганда...; и
- Да събират и поддържат надеждна информация и статистика за антисемитските престъпления.”²⁸

Решенията на Съвета на министрите на ОССЕ, взети през 2006 и 2007 година, отнасящи се до толерантността и липсата на дискриминация:

- Призовават за “постоянни усилия от страна на политиците, в това число народните представители, да отхвърлят и осъждат категорично проявите на

26 “Документ от срещата в Копенхаген на Конференцията за човешкото измерение на Конференцията за сигурност и сътрудничество в Европа”, 29 юни 1990, параграф 40, <<http://www.osce.org/odihr/elections/14304?download=true>>.

27 Решение на Съвета на министрите на ОССЕ 10/07, “Толерантност и липса на дискриминация: укрепване на взаимното уважение и разбиране”, Мадрид, 30 ноември 2007, <<http://www.osce.org/mc/29452?download=true>>.

28 Решения на Постоянния съвет на ОССЕ 607, “Борба с антисемитизма”, 22 април 2004 <<http://www.osce.org/pc/30980?download=true>>.

... антисемитизъм, дискриминация и нетолерантност, в това число срещу ... евреи ..., както и жестоките прояви на екстремизъм, свързани с агресивен национализъм и неонацизъм, като същевременно осигуряват спазването на свободата на изразяване;²⁹

- потвърждават “нуждата от твърда решимост от страна на страните-участнички в борбата срещу всички действия и прояви на омразата, в това число престъпления от омраза, признавайки, че справянето с тези действия и прояви често пъти изисква общи усилия и същевременно отчитайки уникалния характер на проявите на омразата и тяхната историческа обусловеност.”³⁰

В няколко решения на Съвета на министрите на ОССЕ се признава необходимостта от разработване на обхватни мерки за реакция срещу широкия спектър от престъпления от омраза, в това число антисемитските престъпления от омраза. През 2009 година например страните-участнички поеха задълженията:

- “Да събират, поддържат и публикуват надеждна информация и подробни статистически данни за престъпленията от омраза и жестоките прояви на нетолерантност, в това число за броя на докладваните на изпълнителната власт случаи, броя на заведените дела срещу извършители и броя на издадените присъди;
- да приемат, ако е подходящо, конкретно и специално пригодно законодателство за борба с престъпленията от омраза, предвиждайки ефективни наказания, отчитащи сериозността на тези престъпления;
- да предприемат адекватни мерки за насърчаване на жертвите да докладват престъпленията от омраза, съзнавайки, че недостатъчното докладване на престъпленията от омраза пречи на държавните власти да разработят ефективни стратегии за справяне с проблема. Следователно страните следва да предприемат също така и мерки и методи за поощряване на приноса на гражданското общество в борбата с престъпленията от омраза;
- да въведат и разработят професионални обучения и дейности за изграждане на капацитет за служителите на изпълнителната власт, прокуратурата и съдебната система, които работят с престъпления от омраза;
- в сътрудничество с всички участници да търсят начини да осигурят на жертвите на престъпления от омраза консултации, правна и консултантска помощ и ефективен достъп до правосъдие;
- да разследват незабавно престъпленията от омраза и да гарантират признаването и публичното осъждане от страна на съответните власти и на политическите лидери на мотивите на извършителите на престъпления от омраза;

29 Решение на Съвета на министрите 10/07, *op.cit.*, бележка 27.

30 Решение на Съвета на министрите на ОССЕ 13/06, “Борба с нетолерантността и дискриминацията и укрепване на взаимното уважение и разбирателство”, Брюксел, 5 декември 2006, <<http://www.osce.org/mc/23114?down-load=true>>.

- Да поддържат сътрудничество, когато е уместно, на национално и международно ниво, в това число със съответните международни организации и между полицейските сили, в усилията срещу тежките организирани престъпления от омраза; и
- Да провеждат кампании за повишаване на информираността и образователни инициативи по-конкретно такива, които са насочени към изпълнителната власт, общностите и неправителствените организации, които подкрепят жертвите на престъпления от омраза.”³¹

На срещата на Съвета на министрите в Киев, проведена през 2013 година, страните-участнички в ОССЕ подчертаха “връзката между сигурността и пълното зачитане на свободата на мисълта, самосъзнанието, религията и вярата” и изрази дълбоката си загриженост за “продължаващите прояви на нетолерантност и насилие спрямо хора и религиозни и вярващи общности въз основа на начина на мислене, самосъзнанието, религията и вярата по света.” Съветът на министрите призова страните-участнички:

- “да се стремят към предотвратяване на нетолерантността, насилието и дискриминацията въз основа на религия или вяра, в това число срещу ... евреи..., да осъждат насилието и дискриминацията въз основа на религия и да се стараят да предотвратяват нападения, насочени към лица или групи въз основа на начин на мислене, самосъзнание, религия или вяра, както и да предпазват гражданите от такива нападения;
- да насърчават диалога между религиозните и верските общности и правителствените власти, в това число, когато е необходимо, по въпроси, свързани с използването на храмове и религиозна собственост; и
- да приемат политики за поощряване на уважението към и опазването на храмовете и църквите, религиозните паметници, гробищата и светилищата от вандализъм и разрушение.”³²

С Декларацията за усилване на мерките за борба с антисемитизма на Съвета на министрите, проведена в Базел през 2014 година, страните-участнички изразяват “своята загриженост от обезпокоителния брой антисемитски инциденти, които продължават да се наблюдават и да представляват предизвикателство за стабилността и сигурността в региона на ОССЕ.” Съветът на министрите също така отхвърля и осъжда “проявите на антисемитизъм, нетолерантност и дискриминация спрямо евреите.” Съветът на министрите призовава страните-участнички:

- “да положат повече усилия за изпълняването на поетите от ОССЕ ангажменти, свързани с мониторинга на престъпленията от омраза и събирането на информация за тях, в това число за престъпленията с антисемитски характер; и

31 Решение на Съвета на министрите на ОССЕ 9/09, “Борба с престъпленията от омраза”, Атина, 2 декември 2009, <<http://www.osce.org/cio/40695?download=true>>.

32 Решение на Съвета на министрите от Киев, 3/13, *op. cit.*, бележка 2.

- да разследват ефективно, бързо и безпристрастно всички деяния на насилие, мотивирани от антисемитизъм, и да преследват извършителите им.³³

Международно законодателство за човешките права и стандарти на ООН

Във Всеобщата декларация за правата на човека са заложили основните човешки права, които трябва да се спазват от всички.³⁴ Различните прояви на антисемитизъм възпрепятстват, подкопават или нарушават основните принципи на човешките права, заложили в Декларацията, сред които са достойнството на всички човешки същества, свободата на религията и вярата и липсата на дискриминация. Правителствата са задължени от международното законодателство за човешките права да зачитат, защитават и изпълняват човешките права. Те са поели тези задължения, като са ратифицирали международните договори за човешките права като Международния пакт за граждански и политически права³⁵ и Европейската конвенция за правата на човека.³⁶ Задължението за зачитане на правата и свободите означава, че самите държави не трябва да нарушават човешките права. Задължението за зачитане на правата и свободите означава, че страните имат положителното задължение да опазват лицата и групите от нарушения на човешките права. Задълженията за изпълнение на поетите ангажименти предполагат, че правителствата трябва да предприемат положителни действия, за да осигурят спазването на правата на всеки един човек.³⁷ Тези задължения се отнасят пряко до отговорностите на държавните власти в борбата с антисемитизма.

Международните договори за човешките права съдържат редица разпоредби, отнасящи се специално до антисемитизма. В преамбюла на Международния пакт за граждански и политически права например се подчертават “вроденото достойнство на човешкото същество” и идеалът за “липсата на страх”, които страдат от антисемитските нападения. Международният пакт за граждански и политически права и Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи съдържат принципа за липса на дискриминация и изрично посочват забраната за дискриминация въз основа на религия, което е ключова постановка в борбата срещу антисемитизма.

Както Международният пакт за граждански и политически права (чл. 6), така и Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи (чл. 2) задължават страните да защитават правото на живот със закон. Тези разпоредби

33 Декларация на Съвета на министрите от Базел, 8/14, *op. cit.*, бележка 1.

34 Генерална Асамблея на ООН - “Всеобща декларация за правата на човека”, 10 декември 1948, 217 А (III), <http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/eng.pdf>.

35 Генерална асамблея на ООН, “Международен пакт за граждански и политически права”, 16 декември 1966, <<http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx>>.

36 Съвет на Европа, “Европейска конвенция за защита правата на човека и основните свободи”, 4 November 1950, <<http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/0900001680063765>>.

37 Служба на Върховния комисар на ООН за човешките права, “Международно законодателство за човешките права”, ohchr.org, <<http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/InternationalLaw.aspx>>.

се отнасят по-конкретно към най-тежките форми на антисемитски нападения, които застрашават живота на хората.

Държавите също така имат задължение според Международния пакт за граждански и политически права (чл. 18 и 27) и Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи (чл. 9) да зачитат, защитават и изпълняват правото на свобода на религията и вярата за всички хора. Комитетът на ООН за правата на човека, надзорният орган на Международния пакт за граждански и политически права, ясно заявява, че свободата на религията включва широк спектър от действия, в това число изграждане на храмове, използване на ритуални формули и предмети, показване на символи, спазване на празници и носене на отличително облекло и аксесоари за глава.³⁸ Задълженията на държавите да изпълняват тези права естествено се отнасят както до юдеизма, така и до всички останали религии. Декларацията на ООН за елиминиране на всички форми на нетолерантност и дискриминация въз основа на религия и вероизповедание предвижда страните да “предприемат подходящи мерки за борба с нетолерантността въз основа на религия и други изповедания”, което означава, че държавите носят отговорност за борбата с антисемитизма.³⁹

Член 20.2 от Международния пакт за граждански и политически права предвижда, че “всяка защита на национална, расова или религиозна омраза, която представлява подбуда към дискриминация, враждебност или насилие, следва да се забранява със закон.” Комитетът за правата на човека в обща бележка 22 относно Международния пакт за граждански и политически права заявява, че тази разпоредба е важна защита срещу нарушаването на правата на религиозните малцинства и срещу актовете на насилие или преследване, насочени срещу тези групи.⁴⁰ Специалният представител на ООН за свободата на религията и вероизповеданието отбеляза, че “страните имат задължението според международното законодателство и юриспруденция ... да гарантират правото на малцинствата за свобода на религиите и религиозните практики в рамките на приетите от международното право ограничения. Държавите носят отговорност дори и когато срещу малцинствата се извършва тормоз от страна на недържавни организации като например екстремистки групи. Държавите също така са задължени да създават условия за насърчаване на идентичността, в това число на религиозната идентичност, на малцинствата.”⁴¹

38 Комитет на ООН за правата на човека, “Обща бележка 22, чл. 18 (Четиридесет и осма сесия, 1993)”, umn.edu, <<http://hrlibrary.umn.edu/gencomm/hrcom22.htm>>.

39 Генерална асамблея на ООН, Резолюция 36/55, “Декларация на ООН за елиминиране на всички форми на нетолерантност и дискриминация въз основа на религия или вяра”, параграф 4, 25 ноември 1981, <<http://www.un.org/documents/ga/res/36/a36r055.htm>>. Като резолюция на Генералната асамблея тази декларация не е правно обвързваща за страните, макар и всъщност да задава международен стандарт за действие.

40 Ibid., paragraph 9.

41 Специален представител на ООН за свободата на религията и вероизповеданието, “Междинен доклад на специалния пратеник на Комисията за правата на човека за елиминирането на всички форми на нетолерантност и дискриминация въз основа на религия и вероизповедание”, 8 септември 2000, параграф 138, стр.29, <<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/637/11/PDF/N0063711.pdf?OpenElement>>.

Според член 2.3 от Международния пакт за граждански и политически права и член 13 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи държавите също така имат ангажимента да гарантират наличността на ефективни защитни мерки за хората, чиито човешки права са нарушени. Декларацията на ООН относно основните принципи на правосъдието, отнасящи се за жертвите на престъпления и жертвите на злоупотреба с власт⁴² заявява, че жертвите на престъпления, сред които са и жертвите на антисемитски престъпления, следва да:

- бъдат третираны със съчувствие и уважение към достойнството им;
- имат право на достъп до правосъдни механизми и бързи компенсаторни мерки за понесеното от тях страдание според предвиденото в националното законодателство; и
- получават подходяща помощ през целия съдебен процес.

В допълнение към това в Декларацията се посочва, че жертвите трябва да получат обезщетение. Когато не могат да получат адекватно обезщетение от извършителя или от други източници, държавите трябва да направят всичко възможно да предоставят финансова компенсация на жертвите и техните семейства. Декларацията включва и други разпоредби, които имат особено значение в справянето с антисемитски нападения, в това число:

- Полицията и служителите на съдебната, здравната и социалната система, както и всички останали участници в процеса, следва да получат обучение, което да повиши чувствителността им към нуждите на жертвите и да им даде нужните напътствия за предоставяне на адекватна и бърза подкрепа; и
- При предоставянето на услуги и подкрепа на жертвите следва да се обръща внимание на тези от тях, които имат специални нужди поради характера на нанесената им вреда.

Страните също така имат определени отговорности по отношение на превенцията на престъпленията, макар че повечето от тях не са посочени изрично в международните договори за човешките права. Указанията на ООН за превенция на престъпленията⁴³ съдържат препоръки за ефективна превенция на престъпленията, сред които са:

- “Всички нива на държавните власти са отговорни за създаването, поддържането и насърчаването на такъв контекст, в който съответните правителствени институции и всички сегменти от гражданското общество могат да играят по-добре ролята си в превенцията на престъпления;

---

42 Резолюция на Генералната асамблея на ООН 40/34, “Декларацията на ООН относно основните принципи на правосъдието, отнасящи се за жертвите на престъпления и жертвите на злоупотреба с власт”, 29 ноември 1985, <<http://www.un.org/documents/ga/res/40/a40r034.htm>>.

43 Резолюция на Икономически и социален съвет на ООН 2002/13, “Указания на ООН за превенция на престъпления, Икономически и социален съвет”, 2002, Анекс, <https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/crimeprevention/resolution_2002-13.pdf>.

- понятието ‘превенция на престъпления’ включва реакцията на властите срещу страха от престъпления;
- участието на общностите и сътрудничеството и партньорството с тях са важни елементи от понятието за превенция на престъпления;
- стратегиите за превенция на престъпления следва да отчитат специалните нужди на уязвимите членове на обществото;
- активното участие на общностите и други сегменти на гражданското общество е съществена част от ефективната превенция на престъпленията;
- правителствените структури следва да поощряват партньорствата с неправителствени организации в превенцията на престъпленията; и
- правителствата следва да укрепват капацитета на общностите да отговарят на нуждите им.”

II. Ключови принципи

Разгледаните по-долу принципи трябва да стоят в основата на реакциите на правителствата спрямо антисемитските престъпления от омраза и на удовлетворяването на нуждите от сигурност на еврейските общности. Подходите на страните-участнички в ОССЕ към антисемитските престъпления от омраза и предизвикателствата по отношение на сигурността следва да бъдат:

1. Подход, основан върху правата на гражданите

Подходът, основан върху правата на човека, е концептуална рамка, съобразена с международните стандарти за човешките права и насочена към опазването и защитата на човешките права.⁴⁴ Що се отнася до антисемитизма, този подход трябва да признава, че проявленията на проблемите, свързани с антисемитизма, подкопават или нарушават принципите на основните права на човека като достойнството на всички човешки същества, свободата на религията и вероизповеданието и липсата на дискриминация. Борбата с антисемитизма е съществен елемент от зачитането и защитата на човешките права на засегнатите индивиди и общности.

Следователно подходът към проблемите на сигурността, с които се сблъскват еврейските общности, основан върху човешките права, трябва да се основава върху разбирането, че страните-участнички в ОССЕ имат задължението според редица международни разпоредби, посочени по-горе, да защитават религиозните общности от нападения. Този подход предполага всички мерки, които се взимат в отговор на антисемитските нападения, да съответстват изцяло на международните стандарти за човешките права и прилежащото към тях законодателство.

44 Служба на Върховния комисар на ООН за правата на човека, “Често задавани въпроси за подхода, основан върху човешките права, към сътрудничеството за развитие”, Ню Йорк и Женева, 2006, стр.15, < <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FAQen.pdf>>.

2. Подход, съобразен с жертвата

Страните-участнички в ОССЕ са възприели в борбата с престъпленията от омраза и дискриминацията подход, съобразен с жертвите.⁴⁵ Подходът, съобразен с жертвите, изисква жертвите на антисемитските престъпления от омраза да бъдат поставяни в центъра на разследването, като бъдат зачитани правата и нуждите на жертвите. Този подход подчертава осъзнаването на влиянието, което антисемитските престъпления от омраза имат върху отделните индивиди и върху еврейските общности като цяло. Дори и дадено антисемитско престъпление да е насочено към имущество, то изпраща ясно послание към цялата общност.

Обединените нации също така признават значимостта на подхода, съсредоточен върху жертвите, в превенцията на нарушенията на човешките права. Върховният комисар за правата на човека например е отправил препоръка да се въведат разпоредби, гарантиращи наличието на ефективни компенсаторни мерки, и е подчертавал многократно значимостта от установяване на действащи механизми за мониторинг с оглед на проверката на действителни и потенциални нарушения на човешките права.⁴⁶

В допълнение към това Директива 2012/29/EU на Европейския Съюз, която задава минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления, посочва, че хората, станали жертви на престъпления, трябва да бъдат третираны с уважение и да получават адекватна защита, подкрепа и достъп до правосъдие.⁴⁷

3. Недискриминационен подход

Според международните договори за човешките права държавите са задължени да гарантират, че всички хора, живеещи на тяхна територия и попадащи под тяхната юрисдикция, могат да упражняват човешките си права без никакво разграничение и без дискриминация.⁴⁸ Следователно държавата трябва да направи така, че държавните служители да не участват в действия или бездействия, свързани с предразсъдъци или дискриминация спрямо евреите и техните общности. Затова би било несъвместимо с принципа за липса на дискриминация да се отказва защита на еврейските общности поради предразсъдъци спрямо евреите, да не се признават, регистрират и докладват антисемитски престъпления от омраза поради предразсъдъци спрямо евреите или да се поставя под съмнение

45 Решение на Съвета на министрите 9/09 Атина, *op. cit.*, бележка 31.

46 Върховен комисар на ООН за правата на човека, “Ролята на превенцията в зачитането и защитата на човешките права”, A/HRC/30/20, 16 юли 2015.

47 “Директива 2012/29/EU на Европейския парламент и Съвета 25 октомври 2012, установяваща минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления, заменяща Рамково решение на Съвета 2001/220/JHA”, 25 октомври 2012, <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:315:0057:0073:EN:PDF>>.

48 Вж. например Международния пакт за граждански и политически права, чл. 2.1 и Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи, чл.14.

достоверността на свидетелствата на евреите-жертви или свидетели на престъпления поради предразсъдъци спрямо евреите.

4. Подход, основан на участието

Създаването на възможности за изслушване на жертвите на антисемитски престъпления е от съществено значение за разработването на политически стратегии за справяне с антисемитските престъпления от омраза и за удовлетворяването на нуждите от сигурност на еврейските общности. Ключовите засегнати от антисемитски престъпления от омраза и заплахи за сигурността страни следва да играят активна роля в разработването и усъвършенстването на политиките, като споделят опита си, изказват нуждите си и предлагат проекти за стратегии и планове за действие. Лицата, поканени да участват в тези процеси, трябва да бъдат разнообразни и представителни за широк спектър от общността, т.е. сред тях да има както мъже, така и жени, представители на всички възрастови групи и лица с всякакви гледни точки.

5. Подход, основан на споделянето

Исходната точка за разработването на реакциите на държавната власт и гражданското общество следва да бъде признаването на факта, че антисемитизмът е обща грижа на всички. Макар и антисемитизмът да влияе най-силно на живота на евреите, проблемът трябва да бъде отчитан и решаван от обществото като цяло, а не само от общността, която се явява жертва. Справянето с антисемитизма е въпрос на човешки права, за който съвместна отговорност носят различните органи на държавната власт и неправителствените организации. Силните коалиции, в които участват различни групи от гражданското общество и официалните институции, са най-ефективният противник на антисемитизма като конкретен проблем, който може да бъде решаван заедно с други общи проблеми като расизма и ксенофобията.

6. Подход, основан на сътрудничеството

Принципът на партньорство е важен в опитите за справяне с предразсъдъците и престъпленията от омраза. Различните заинтересовани страни, най-вече експертите от органите на държавната власт и от еврейските общности, могат да споделят експертните си познания и опит и да обединят усилията си за преодоляване на проблема на международно, национално и местно ниво от различни гледни точки. Установяването на канали за комуникация, сътрудничество и съдействие с гражданското общество трябва да бъде неизменна част от всяка държавна стратегия за борба с антисемитските престъпления от омраза и за посрещане на нуждите от сигурност на еврейската общност.

7. Подход, основан на емпатията

Подходът към антисемитизма, основан върху емпатията, признава уязвимостта на евреите и зачита преживяното от тях като жертви. Една улица, която може да изглежда безопасна в очите на човек, който не е евреин, може да бъде страшна за човек, който може да бъде идентифициран като евреин. Емпатията предполага да признаваме и да се опитваме да разбираме чувството на несигурност, което се поражда у евреите предвид антисемитските нападения.

Антисемитските нападения имат емоционално въздействие върху жертвите, техните семейства и техните общности. Когато разследват дадено нападение, правителствените власти следва да отчитат гледната точка на обектите и жертвите на престъплението. Представителите на властта следва да осъзнават, че съответното антисемитско престъпление от омраза може да е просто поредният случай, в който тази конкретна жертва е изпитвала антисемитизма на гърба си. Обучението и мерките за повишаване на информираността на държавните служители им дава възможност да научат повече за въздействието на антисемитизма върху живота на жертвите.

8. Подход, отчитащ пола на жертвата

Правителствените мерки за справяне с антисемитските престъпления от омраза и за удовлетворяване на нуждите от сигурност на еврейските общности следва да отчитат различията между половете. Тези мерки трябва да се прилагат равнопоставено за мъжете и жените, но да взимат предвид половите различия. Важно е да се отчита, че мъжете и жените може да възприемат престъпленията от омраза и резултатите от тях по различен начин. По подобен начин някои престъпления от омраза може да са мотивирани едновременно от предразсъдъци спрямо пола на жертвата и от антисемитизъм. Още повече, че някои видове антисемитски деяния може да се извършват по-често срещу мъже, отколкото срещу жени, и обратното.

9. Подход, основан на прозрачност

Властите трябва да заявяват ясно и прозрачно намеренията си за взимане на мерки срещу антисемитизма и породените от него престъпления от омраза. Споделянето на съответните планове за действие и публикуването на доклади за състоянието на засегнатите общности е един от начините за гарантиране на прозрачността на правителствените мерки. Предоставянето на данни за престъпленията от омраза в достъпен формат е друг елемент от прозрачността. Редовните консултации между органите на изпълнителната власт и еврейските общности, особено на местно ниво, правят стратегиите на властите прозрачни и осигуряват редовната информираност на засегнатите общности относно плановете и действията на правителството. Този подход може да включва споделянето на оценката на нивото на застрашеност с еврейските общности. Консултациите също така дават възможност на общностите да предоставят обратна връзка и да участват в

усъвършенстването на ефективността на правителствените мерки срещу престъпленията от омраза. Прозрачността е също така ключов принцип за сътрудничеството между държавните власти и гражданското общество в опитите да се повиши нивото на докладване на престъпленията от омраза като стъпка към по-ефективното справяне с проблема.

10. Холистичен подход

Страните-участнички в ОССЕ признават значимостта на широкоспектърния подход в справянето с нетолерантността и в това число с антисемитизма.⁴⁹ В този смисъл е ясно, че борбата с антисемитските престъпления от омраза и проблемите, свързани със сигурността на еврейските общности, е само част от решението. Инвестирането в конкретни образователни инициативи за превенция на антисемитизма и поощряването на взаимодействието с гражданското общество също представляват съществени елементи от решенията на проблемите в дългосрочен план. Един толкова сложен проблем като антисемитизма изисква широкоспектърен и холистичен подход.

В допълнение към това справянето с антисемитизма следва да бъде част от един по-широк и холистичен подход към реакцията срещу всички форми на нетолерантност и дискриминация. Отчитането и познаването на конкретната история и съвременните проявления на антисемитизма следва да се използват като средство за опазване на свободата и достойнството на всички човешки същества. Съсредоточаването върху антисемитизма не означава, че холистичният подход към по-широкия спектър от проблемите, свързани с нетолерантността и дискриминацията. В същото време много от елементите на ефективната държавна политика спрямо престъпленията от омраза с антисемитски характер могат да се приложат и към други престъпления от омраза, мотивирани от други предразсъдъци.

III. Практически стъпки

1. Признаване на проблема

Задължителна предпоставка за удовлетворяването на нуждите от сигурност на еврейските общности и за справянето с антисемитските престъпления от омраза от страна на властите е признаването на това, че антисемитизмът е проблем, представляващ заплахата за стабилността и сигурността, и на това, че антисемитските инциденти се нуждаят от незабавна реакция. Това признание следва да се основава на разбирането за множеството различни проявления на антисемитизма.

Гражданското общество, в това число академичните експерти и изследователи, могат да помагат на правителствата, като предоставят мненията и знанията си на независими експерти относно честотата и проявленията на антисемитизма, както и относно ефективните начини за противодействие на антисемитизма.

⁴⁹ Решение на Съвета на министрите 10/07 Мадрид, *op.cit.*, бележка 27.

Като признаят официално проблема, правителствата ще дадат да се разбере, че не еврейските общности са тези, които са длъжни да предотвратяват проявите на антисемитизъм, да се справят с тях и да им противодействат. Същевременно това признание може да въздейства насърчаващо на еврейската общност и тя да е по-склонна да споделя проблемите си във връзка с антисемитизма.

Препоръка:

Дори и правителствата да признават, че антисемитизмът е проблем, понякога те не разполагат с данни, за да разработят стратегия за справяне, основана на доказателства. Правителствата могат да инвестират в изследвания, които да предоставят статистически значими данни за честотата на антисемитските прояви и за ефективните начини за справяне с тях.

Примери за добри практики:

Планът за действие срещу антисемитизма на Норвегия за периода 2016-2020 предвижда "Министерството на местното управление и модернизацията да предостави средства за изследване на антисемитизма и еврейския живот в Норвегия в наши дни. Целта е да се съберат повече данни по въпроса."⁵⁰

В Германия е сформирана независима група от експерти по антисемитизъм с решение на германския Бундестаг с оглед на борбата с антисемитизма и подобряването на живота на евреите в Германия. Групата е предоставила доклад, съдържащ анализ на проявите на антисемитизма в Германия, обяснение на различните нюанси на антисемитизма и препоръки за правителствени мерки. Препоръките от този доклад служат като указания за федералното правителство в изработването на стратегии за борба с антисемитизма.⁵¹

Признаването на това, че антисемитизмът е предизвикателство, може също така да стане основа на критическо преразглеждане и оценка на прилаганите в момента мерки за превенция и реакция срещу него.

Признаването на проблема може да предизвика дискусия за допълнителни стъпки, които могат да се предприемат с оглед на по-ефективното посрещане на нуждите от сигурност на еврейските общности и по-резултатната реакция срещу антисемитските престъпления от омраза.

Важно е държавните власти на всички нива да признаят проблема. Макар и униформените полицаи обикновено да са първите хора, които реагират на антисемитските престъпления от омраза, ефективната и холистична реакция изисква и участието на гражданите и политическите лидери.

50 "План за действие срещу антисемитизма 2016-2020", Министерство на местното управление и модернизацията, декември 2016, <<https://www.regjeringen.no/contentassets/dd258c081e6048e2ad0cac9617abf778/action-plan-against-antisemitism.pdf>>.

51 "Експертен кръг по въпросите на антисемитизма" [Experts on anti-Semitism], bmi.bund.de, <http://www.bmi.bund.de/DE/Themen/Gesellschaft-Verfassung/Gesellschaftlicher-Zusammenhalt/Expertenkreis%20Antisemitismus/expertenkreis-antisemitismus_node.html>.

“Ние ще се противопоставяме на антисемитизма всеки път, когато се сблъскаме с него”, - Амбър Ръд, Секретар на МВР на Великобритания

В някои страни-участнички в ОССЕ парламентът е поел отговорността за това, да обърне приоритетно внимание на антисемитизма, включително на нуждите от сигурност, свързани с него. Други страни са направили този въпрос приоритет, като са учредили междуправителствени работни групи, които да разглеждат различните аспекти на предизвикателството и да осигурят сътрудничество и да изграждат доверие сред еврейските общности, политическите представители и гражданите. Друга срещана практика е сформирването на форум с участието на представители на правителството, службите за сигурност, гражданското общество и лидери на общността с оглед на идентифицирането на проблемите, свързани с антисемитизма.

“Страните-участнички в ОССЕ са поели ангажимент да предприемат редица мерки за справяне с антисемитизма и да създадат безопасна среда, в която няма антисемитско насилие. За тази цел е важно правителствените лидери да говорят открито, бързо и категорично за всички антисемитски инциденти и престъпления от омраза. Тези лидери са в най-подходящата позиция да изпратят послание към широката общественост, че антисемитизмът и останалите форми на нетолерантност нямат място в нашите общества”. - Дорис Барнет, член на германския Бундестаг, Касиер на Парламентарната асамблея на ОССЕ

Има много други начини, по които правителствата и членовете на парламента могат да признаят предизвикателствата, свързани с антисемитизма:

- Да покажат осъзнаването си, че антисемитизмът може да се изразява по фини и закодирани начини, и да направят така, че тези проявления се разпознават, излагат на показ и осъждат;
- Да възложат на експерти от академичните и изследователските среди да изкажат мнения и препоръки с оглед на усъвършенстването на разбирането от страна на властите за проблема;
- Да признаят, че еврейските общности са обект на тероризъм, и да включат еврейските общности и институции в списъка на потенциалните обекти на терористични атаки;
- Да установят правна рамка, която дава възможност на правителствата да се справят ефективно с проблемите на сигурността, с които се сблъскват еврейските общности, в сътрудничество с еврейските общности.

Комисията на Съвета на Европа срещу расизма и нетолерантността препоръчва на правителствата на страните-членки:

- Да възприемат борбата с антисемитизма като приоритет и да взимат всички необходими мерки за борба с проявите му независимо от причините за тези прояви;
- Да направят така, че на действията за борба с антисемитизма постоянно се отдава дължимото значение сред действията, насочени срещу расизма;

Да провеждат борба с антисемитизма на всички административни нива (национално, регионално, местно) и да осигуряват участието на широк спектър от представители на различните сектори на обществото (политически, правен, икономически, социален, религиозен, образователен) в тези свои действия.⁵²

Поддържането на диалог с еврейските общности относно заплахите по отношение на сигурността и предизвикателствата, с които те се сблъскват, е още един начин, по който правителствата могат да изкажат признанието си, че еврейските институции и общности в миналото са ставали обект на атаки и по тази причина се нуждаят от закрила.

2. Оценка на рисковете по отношение на сигурността и превенция на нападения

Най-ефективният начин за справяне с рисковете по отношение на сигурността и за превенция на нападенията е сътрудничеството с еврейската общност. Изграждането на канали за комуникация е важно не само с оглед на осигуряването на ефективен обмен на информация за потенциални заплахи, но и за разработване на дългосрочни стратегии.

Добре организирани канали за комуникация могат също така да се окажат от жизненоважно значение при реакциите в спешни случаи. Прозрачността в споделянето на информация може да помогне за изграждането на доверие между държавните служители и членовете на общността. Информацията от общността може да помогне на службите за сигурност да подобрят оценката на риска и да се съсредоточат върху конкретните проблеми. В същото време информацията, споделена от службите за сигурност, може да помогне на общностите да предприемат превантивни мерки.

---

52 Препоръка на Комисията на Съвета на Европа срещу расизма и нетолерантността, Обща стратегическа препоръка No 9, "Борбата срещу антисемитизма", 25 юни 2004, <https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/activities/GPR/EN/Recommendation_N9/Rec.09%20en.pdf>.

Препоръка:

Правителствата следва да предприемат мерки за установяване на сътрудничество с еврейската общност с оглед на оценката на нуждите от сигурност на общността и формулирането на методи за превенция на нападения.

Пример за добра практика:

Правителството и полицията на Великобритания са установили съвместни стратегии за борба с антисемитизма, като работят в тясно сътрудничество с Организацията за сигурност на общността (CST).

През април 2016 Организацията за сигурност на общността (CST) подписа споразумение за обмен на информация със Съвета на ръководството на Националната полиция за споделяне на информация относно антисемитските инциденти и престъпления. Организацията за сигурност на общността (CST) също така е член на междуправителствената работна група за антисемитизма, в която участват представители на съответните правителствени звена и еврейски институции и която управлява държавните грантове, с които се финансира охраната на еврейските училища.

Полицията и Организацията за сигурност на общността (CST) също така си споделят оценките на заплахите срещу сигурността и работят заедно, като провеждат съвместни патрули, тренировки, разследвания на антисемитски престъпления от омраза и редовни консултации.

Учредяването на официални институции или неофициални платформи, на които представителите на еврейската общност да могат да изказват редовно нуждите и притесненията си по отношение на сигурността, едновременно ще допринесе за окуражаването на общността и ще помогне на органите на сигурността. Това също така може да бъде стъпка към изпълнението на задълженията на държавните власти за защитата на човешките права на еврейските общности. Като работят заедно, държавните служители и представителите на еврейските общности могат по-добре да преценят нуждите от сигурност на общността и нейните институции като училища и синагоги и да предприемат необходимите мерки за осигуряване на защита на потенциалните жертви.

Правителствата могат да предприемат редица практически стъпки, за да гарантират гладкото протичане на комуникацията с еврейските общности по въпросите на сигурността:

- Да използват наличната информация за престъпленията от омраза, за да идентифицират моделите и “горещите точки” на нападенията;
- Да се консултират с еврейските общности, за да упражняват мониторинг на напрежението с оглед на предотвратяването на прояви на антисемитско насилие;
- Да излъчат лице за връзка с еврейската общност в съответните полицейски служби и служби за сигурност;
- Да информират еврейската общност, когато е установена конкретна заплаха и при промяна на нивото на заплахата;

- Да водят диалог с организациите на еврейската общност, за да са сигурни, че предприеманите мерки за сигурност са адекватни за общността, и за да приемат информация от общността; и
- Да изготвят и актуализират (според случая) анализи на заплахите и рисковете за обществените места на еврейските общности и да използват тези анализи като основа за действията на полицейските сили.

Когато разработват политически стратегии, държавните власти и техните представители могат също така да се консултират с еврейските общности и неправителствените организации относно специфичните контексти, в които може да възникнат антисемитските нападения, без обаче да си правят заключението, че такива нападения могат да възникнат само в такива контексти. Гражданските организации, които се занимават с мониторинг на антисемитизма, могат също да бъдат важни събеседници на правителствата в идентифицирането на предизвикателствата и потенциалните заплахи.

Полицията трябва да си сътрудничи с местните еврейски общности и техните охранители, за да им препоръчат и да им помогнат да прилагат превантивни мерки за сигурност, отговарящи на оцененото ниво на заплахата, които мерки да гарантират, че:

- Сградите на еврейските общности (например синагоги, училища или офиси) са претърсени, преди да се използват;
- Еврейските училища и синагоги имат външна и видима охрана, когато се ползват;
- Охранителите на сградите и полицията са нащрек за наличието на подозрителни лица, предмети и дейности в района на сградите на еврейските общности;
- Достъпът до паркингите се контролира и е ограничен само до познати автомобили. Всички автомобили трябва да са заключени, когато не се използват;
- Всички външни врати са затворени и до тях няма непозволен достъп, като същевременно е осигурен лесен достъп в случай на опасност;
- Всички вътрешни врати са затворени и обезопасени, когато не се използват, като същевременно изходът от тях в случай на извънредна ситуация и необходимост от евакуация е лесен;
- Персоналът и посетителите не се събират пред сградите и посетителите се приканват да се разпръснат по най-бързия възможен начин;
- Са налице процедури за заключване, които да подсилят сигурно заключване на всички врати и прозорци;
- Охранителната техника – аларми, външно осветление и камери (CCTV) – се проверява редовно и лещите на камерите са чисти, а видеонаблюдението работи изправно;

- Камерите (CCTV) се следят, когато сградите се използват; и
- Пощата и всички доставки се проверяват внимателно, преди да бъдат отворени, включително чрез рентген и други детектори за метал.

3. Повишаване на информираността

В дългосрочен план антисемитските престъпления от омраза и нуждите от сигурност на еврейските общности ще бъдат ефективно посрещнати, само ако успеем да се справим по цялостен начин с предразсъдъците, които лежат в основата на тези престъпления от омраза и представляват мотиви за тях. Това изисква съсредоточаване не само върху следствията от антисемитизма, но и върху разбирането за начина, по който извършителите възприемат антисемитските разбирания и причините, поради които ги поддържат.

Повишаването на информираността може да се осъществи под различни форми. Образователните програми са особено важни. Тези програми могат да бъдат насочени към младежите, държавните служители и широката общественост. Образованието и обучението могат да помогнат на тези, които се занимават с проблемите на антисемитизма, да разберат, разградят и отхвърлят антисемитските предразсъдъци. На по-високо ниво въпросите на антисемитизма могат да се обсъждат в парламента, което ще повиши информираността, като постави антисемитизма сред приоритетите на страната.

Препоръка:

Да се разработят програми, насочени към представителите на правителството, младежта и широката общественост с оглед на повишаването на информираността и разбирането за антисемитизма.

Пример за добра практика:

Министерството на семейните въпроси, възрастните граждани, жените и младежта на Германия е разработило национална програма за “Повишаване на толерантността и усъвършенстване на компетенциите”, която призовава към подкрепа за толерантността и разнообразието на местно, регионално и национално ниво. Програмата подпомага планове за действие на местно ниво, в които местните общности и гражданските общности – религиозни и верски, гражданските асоциации и младежта работят в тясно сътрудничество, за да установят стратегии срещу ксенофобските и антисемитските тенденции. Освен това програмата подкрепя над 50 вида проекти, съсредоточени върху тематични области от историята и съвременното на антисемитизма, както и такива, свързани с разнообразието и различието в началното образование наред с други неща. Тези проекти разработват и изпробват нови идеи и методи за превенция с цел поощряване на толерантността сред децата и младите хора.⁵³

53 “Програма на Федералното правителство на Германия “ПОДКРЕПА ЗА ТОЛЕРАНТНОСТТА – УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА КОМПЕТЕНЦИИТЕ”, bmfjsf.de, 24 януари 2014, <<https://www.bmfjsf.de/bmfjsf/aktuelles/alle-meldungen/das-bundesprogramm-toleranz-foerdern---kompetenz-staerken-/88656?view=DEFAULT>>.

Медиите могат да бъдат ключови партньори в повишаването на информираността за антисемитизма. Медиите имат уникалната позиция да информират и мобилизират широката общественост за честотата на антисемитизма и неговото въздействие върху еврейските общности. Стратегическото участие на медиите като партньори в правителствените усилия за борба с антисемитизма може да донесе съществени ползи за информираността на обществото за този проблем.

Програмите за целенасочено обучение и изграждане на капацитет и кръглиците маси, организирани на местно, национално и международно ниво, могат да допринесат за повишаването на информираността.

Кампаниите за повишаване на информираността и мерките могат да бъдат насочени към:

- Подкрепа за повишаването на разбирането на конкретните характеристики на съвременните прояви на антисемитизъм, в това число по отношение на Израел. Докато мерките за повишаване на информираността, насочени към служителите на изпълнителната власт, могат да бъдат съсредоточени върху конкретни аспекти на идентифицирането и справянето с антисемитските престъпления от омраза, мерките, предназначени към широката общественост, може да се съсредоточават върху по-обхватен спектър на проявите на антисемитизма;
- Предаването на посланието, че антисемитските престъпления от омраза не се появяват във вакуум. Най-често в основата на антисемитските нападения са антисемитски изявления в интернет пространството и извън него, в публичното пространство и в ежедневни ситуации. Добре е да се отправи ключовото послание, че всеки може да допринесе за изграждането на климат, в който има противопоставяне на антисемитските изявления;
- Подчертаването на това, че проявленията на антисемитизъм поставят под въпрос ключовите ценности и принципите на човешките права, присъщи на свободните и демократичните общества. Може да се отправи ключовото послание към обществата да поемат отговорността си за мерките за прекратяване на антисемитизма, а не да гледат на него като на проблем, който трябва да се реши от еврейските общности. Важно е да се отбележи, че антисемитизмът засяга всички;
- Съсредоточаването върху лични истории, които да илюстрират въздействието на антисемитизма върху живота на еврейските младежи, мъже и жени, независимо от това, дали те са религиозни, или не;
- Публичното оповестяване на малко известни човешки истории, които могат да служат като вдъхновяващи примери за това, какви мерки срещу антисемитизма следва да се взимат; и

- Привличането на вниманието към наситения културен, религиозен и образователен живот на местната еврейска общност, който се нуждае от сигурна среда, за да се развива.

4. Изграждане на доверие между правителството и еврейските общности

Някои от стъпките, очертани в предходните раздели – признаването на проблема с антисемитизма, оценката на рисковете, свързани със сигурността в сътрудничество с еврейската общност, и повишаване на информираността на обществеността, са също важни елементи от изграждането на доверие между еврейските общности и правителствата. Същевременно много други стъпки могат да допринесат за изграждането на доверие. Установяването на канали за консултация, сътрудничество и координация могат да бъдат особено важни. Формалното институционализиране на това сътрудничество чрез Меморандум за разбирателство например може да бъде ефективен начин за изграждане на доверие.

Препоръка:

Изграждане на доверие чрез установяване на официални канали за сътрудничество между еврейските общности и правителствата.

Пример за добра практика:

В Унгария сътрудничеството между унгарската еврейска общност и правителството е засвидетелствано чрез Декларация за сътрудничество на национално ниво. В тази декларация се посочва, че правителството възприема принципа на нулева толерантност към антисемитизма и се заявява, че правителството носи отговорността за гарантирането на сигурността на еврейската общност. Декларацията също така предвижда редовна комуникация между правителството и еврейската общност чрез кръгли маси, на които въпросите на сигурността се обсъждат често наред с останалите точки от дневния ред.

Освен това сътрудничеството се изразява във финансова подкрепа от страна на правителството за нова зала за контрол за еврейската общност и за техническо оборудване за тази зала, в полицейска подкрепа по време на религиозни събития и еврейски празници и редовни полицейски патрули около сградите на еврейските институции в Будапеща.

Полицията също така предоставя постоянна защита на Синагогата на улица Дохани – най-голямата синагога в Европа. В допълнение към това в близост до централата на еврейската общност има полицейско управление.

Една от най-важните стъпки, които правителствата могат да предприемат, за да изградят доверие, е да посещават еврейските институции и да установят редовна връзка с експертите от еврейската общност. Този контакт даде възможност на представителите на властта да узнаят повече за предизвикателствата, свързани с антисемитизма, и може да допринесе за адекватността на стратегиите и услугите на властите спрямо нуждите на общността. Редовните контакти изграждат доверие в готовността на правителството да се справя с най-наболените проблеми

на общността. Посещенията на еврейската общност след жестоко антисемитско нападение или след оскверняване на еврейско свещено място са важен знак на солидарност, но това не трябва да бъде първият контакт на представителите на политическата и местната власт с еврейската общност.

Консултациите, сътрудничеството и координацията са от особено значение за органите на изпълнителната власт както на национално, така и на местно ниво. Служителите на изпълнителната власт на всички нива – от високопоставените служители на реда до униформените полицаи – играят жизненоважна роля в установяването на трайни и продуктивни отношения с еврейските общности, в това число с лидерите на общностите и техните сборни пунктове. Установяването на такива канали за комуникация е не само важно за изграждането на доверие, но и ще допринесе за това, да се гарантира, че стратегиите и ежедневните действия са по-ефективни и адекватни на нуждите на жертвите, особено на местно ниво. Честотата на тази комуникация е от изключително голямо значение за изграждането на доверие -- спорадичните контакти не са достатъчни. Сериозното отношение към дребните нарушения и ежедневното сътрудничество с общността с оглед на ефективната борба с антисемитските престъпления от омраза може да помогне за установяването на ефективни процедури и за укрепването на връзките. Има и няколко други мерки, които могат да се приложат с оглед на изграждането на доверие между органите на властта и еврейските общности:

- Органите на наказателното правосъдие могат да назначат служител за връзка, който да отговаря специално за еврейската общност и да има задължението да следи проблемите, свързани с антисемитизма. В длъжностната характеристика на този служител за връзка може специално да се предвиди задължението и отговорността за разработване на стратегии за тази цел.

Препоръка:

Органите на наказателното правосъдие могат да назначат служител за връзка с еврейската общност, който да следи проблемите от антисемитски характер.

Пример за добра практика:

В полицията в Антверпен, Белгия, има специален служител за връзка, чиято задача е да осигурява комуникация между униформените полицейски служители и различните лидери и институции на еврейската общност. Координатите за връзка с този служител се разпространяват сред възможно най-много членове на общността и има граждански полицаи, които отговаря на телефона 24 часа в денонощието.

Служителят за връзка провежда на всеки две седмици среща с общността, за да съгласува с нейните членове най-подходящия начин за разпределение на полицейските ресурси за защитата на общността, и посещава много събития на общността, за да повиши чувството на сигурност и да изгради доверие в полицията. Служителят за контакт участва и в обучението на доброволци от общността и редовно провежда обучения по реакция в извънредни ситуации.

- Кметовете и представителите на полицията могат да посещават местната синагога или местния еврейски културен център, за да се запознаят с членовете и представителите на общността, както и с еврейските сборни пунктове;

Препоръка:

Представителите на полицейските и политическите власти могат да изградят доверие, като посещават местните еврейски институции и се срещат с членовете на общността.

Пример за добра практика:

В Хага новите полицейски служители, които работят в близост до еврейските институции, и служителите на Отдела за сигурност и Кралската жандармерия - служба, изпълняваща военни и граждански функции - са поканени да посещават синагогите и да научават повече за еврейските обичаи и практики от еврейската общност.

- Органите на наказателното правосъдие могат да канят еврейските общности на работни срещи за служители на изпълнителната власт;

Препоръка:

Органите на наказателното правосъдие могат да участват в работни срещи с еврейската общност, посветени на конкретните нужди по отношение на сигурността на общността.

Примери за добри практики:

Антиклеветническата лига (ADL) си сътрудничи с органите на местната, държавната и федералната власт в различни градове в САЩ в провеждането на обученията относно сигурността, разработени специално според нуждите на еврейските институции, училища и образователни структури на всички нива. Тези обучения се провеждат от най-различни професионалисти в областта на обществените услуги.

По подобен начин в Европа Организацията на евреите в обединена Европа (CEJI - A Jewish Contribution to an Inclusive Europe) предлага курсове (на живо и онлайн) с цел да предостави на служителите на изпълнителната власт инструментите, които са им нужни, за да идентифицират, регистрират и проследяват престъпленията от омраза срещу определени групи в техния район.

- Органите на наказателното правосъдие могат да организират обучения и събития, които да представят на служителите на изпълнителната власт общността, нейната история и религиозни традиции, както и предизвикателствата от антисемитски характер, с които тя се сблъсква;
- Правителствените власти, и по-специално служителите на Министерството на вътрешните работи и Министерството на правосъдието, могат да поискат независими консултации и обратна връзка от еврейските общности относно реакциите на властите на престъпленията от омраза, включително по

отношение на националните образователни програми за обучение срещу престъпленията от омраза;⁵⁴

- Правителствата могат да организират национални служби, които да се занимават с престъпленията от омраза, съставени от представители на гражданското общество, академичната общност, служители за връзка от изпълнителната власт и прокуратурата, които да се срещат редовно, за да обсъждат мотивираните от предразсъдъци инциденти в общностите. Такива служби могат да се организират и на местно ниво.

5. Осигуряване на защита на еврейските общности и сборни пунктове, в това число по време на специални събития

Има някои практически стъпки, които правителствата могат да предприемат, за да защитават синагогите, еврейските гробища и други сборни пунктове на общността като например паметниците на Холокоста:

- Осигуряване на полицейска охрана на местата, които могат да станат обекти на антисемитски нападения, в това число, но не само, еврейските училища и синагогите, но и на по-малко очевидни обекти на нападение като еврейски магазини за хранителни стоки и еврейски ресторанти;
- Използване на наличните данни за престъпленията от омраза с оглед на идентифицирането на “горещите точки”, на които следва да се провежда по-интензивно полицейско патрулиране. Сред тези “горещи точки” може да са места, на които често са се случвали престъпления от омраза;
- Изпращане на редовни полицейски патрули на места като паметници на Холокоста или еврейски гробища, които могат да станат обект на нападения;
- Осигуряване на финансови ресурси, които да подпомогнат посрещането на нуждите от сигурност на еврейските общности, например отпускане на средства за охрана или инсталация на охранителни камери. Важно е да се отбележи, че много еврейски общности посвещават значителни ресурси за охрана и сигурност, които в друг случай биха били използвани за културни и образователни дейности; и
- Предоставяне на допълнителна защита и други адекватни мерки за сигурност и безопасност (в това число управление на графика и масовите събития) в ключови моменти като еврейски празници.

---

54 Обучение за изпълнителната власт срещу престъпленията от омраза/Обучение за прокуратурата срещу престъпленията от омраза, *op. cit.*, бележка 10.

Препоръка:

Правителствата следва да предприемат засилени охранителни мерки, за да защитават еврейските институции в ключови моменти, например еврейски празници.

Пример за добра практика:

В Чехия в отговор на планирано нацистко шествие, което трябвало да се проведе в еврейския квартал на Прага в памет на погрома срещу евреите в нацистка Германия от 1938 (събитие, известно като “нощта на погрома” или “нощта на счупените стъкла”), еврейските общности в тясно сътрудничество и след съответната комуникация и координация с чешките власти предприемат широк спектър от общи мерки за сигурност преди и по време на шествието.

Еврейската общност събрала информация преди събитието, изготвила стратегии и механизми за реакция срещу потенциални инциденти и съставила планове за действие в извънредни ситуации. Тези планове били споделени с полицейските части, за да е сигурно, че мерките на полицията и мерките на общността се допълват взаимно. И двете страни споделили разсъжденията си по отношение на съответните си действия. В светлината на надвисналата заплаха от събитието чешката полиция осигурила защита на общността, като приложила допълнителни ресурси.

Това сътрудничество също така довело до създаването, изпробването и управлението на общ комитет, брифинги, споделяне на информация преди и по време на събитието, издигането на бариери и затварянето на пътища и поставянето на пропускателни пунктове с общо наблюдение. Общите усилия дали възможност за изграждане на доверие между страните и избягването на дублирането на предприетите мерки.

6. Сътрудничество с еврейските общности с оглед на въвеждането на системи за управление на кризисни ситуации

Много еврейски общности в ОССЕ са назначили служител по сигурността и са разработили стратегия за сигурност и план за действие в кризисни ситуации. Специализираните органи на много еврейски общности, които се ползват с доверието на членовете на общността, предприемат редица мерки за повишаване на информираността сред членовете си относно проблемите на сигурността чрез обучение, публикации и обучения за действие в извънредни ситуации. Тези мерки нямат за цел да дублират действията на властите или да намалят отговорността на правителството в това отношение, нито пък следва да се тълкуват като проява на недоверие. Те по-скоро са предназначени да допълват действията на правителството в тази насока.

За да посрещнат нуждите си от сигурност и за да се подготвят адекватно за кризисни ситуации, еврейските общности имат нужда от силни партньори във властта, особено на местно ниво. Както беше отбелязано по-горе, ангажираността, комуникацията и координацията са жизненоважни елементи на това

партньорство. Мерките, предприемани от общността, и мерките, предприемани от властите, трябва да са съгласувани, а не насочени едни срещу други или в противоположни посоки.

Органите на властта са в най-добра позиция да предоставят значителна подкрепа на еврейските общности в установяването на стратегии и механизми за реакция срещу нападения и да разработват планове и системи за действие в извънредни и кризисни ситуации:

- Органите на властта могат да подкрепят еврейските общности в изготвянето на планове за сигурност и реакция в извънредни ситуации, като провеждат доброволни оценки и проучвания на проблемите на сигурността и като предоставят обратна връзка относно плановете за сигурност на общността;
- Представителите на властта могат да участват активно в работни срещи и информационни кампании, целящи повишаване на капацитета на еврейските общности за реакция срещу нападения;
- Органите на властта могат да споделят опита и знанията си за процедури и регулярни действия. Това ще помогне на общностите да прилагат такива мерки, които са в допълнение към тези, прилагани от властите; и
- Органите на властта могат да организират общи срещи на представителите на еврейската общност по сборни пунктове и полицаите, които са първи на мястото на събитието, за да се изготвят планове за ефективни реакции срещу различните сценарии на извънредни ситуации.

7. Признаване и регистриране на антисемитските мотиви на престъпленията от омраза

Както беше посочено в Първа част от настоящото ръководство, всички престъпления от омраза са мотивирани от определени предразсъдъци. Антисемитизмът е предразсъдък, който много често стои в основата на престъпленията от омраза. Признаването и регистрирането на предразсъдъците, мотивирали извършителя на съответното престъпление, в това число на антисемитските предразсъдъци, гарантира класифицирането на престъплението като престъпление от омраза, а не като “обикновено нарушение”. Събирането на точни данни е съществено за ефективното противодействие на престъпленията от омраза и за това, представителите на изпълнителната власт да разбират обхвата на проблема, да различават моделите, да разпределят ресурсите и да разследват случаите по-ефективно. Политиците могат също така да използват данните, за да взимат стабилни решения и да поддържат информираността на общностите.⁵⁵

---

55 Механизми за събиране на данни и мониторинг на престъпленията от омраза, *op. cit.*, бележка 5.

Събиране на данни за престъпленията от омраза

Жертвите на престъпленията от омраза от всякакъв произход споделят общата емоционална вреда от това, че са станали обект на нападение поради принадлежността си, реална или предполагаема, към определена група от хора. Различните групи обаче често пъти стават обект на различни видове престъпления и имат различна степен на увереност при докладването на нарушенията. Затова е много полезно да се събират и анализират данни за различните предразсъдъци, които стоят в основата на престъпленията и нарушенията, в отделни категории, за да може изпълнителната власт да реагира на всеки предразсъдък по възможно най-ефективния начин и да разпредели ресурсите за подкрепа на жертвите и превенция на престъпленията адекватно. Страните-участници в ОССЕ са признали списък с мотивация от предразсъдъци, които стоят в основата на престъпленията от омраза, сред които е и антисемитизмът.⁵⁶

Признаването и регистрирането на престъпления въз основа на антисемитската им мотивация е много важен метод за властите за разпознаване на проблема и степента, в която той се проявява, и за отчитане на факта, че жертвите са подбрани специално заради действителната или предполагаемата си принадлежност към еврейската общност. Полицаяте, понеже са първите, които отиват на местопрестъплението, обикновено играят най-важната роля в регистрирането и класифицирането на престъпленията от омраза като такива, като взимат първоначалното решение относно това, как да регистрират престъплението и дали да посочат в доклада си, че престъплението е мотивирано от антисемитизъм.

Препоръка:

В съответствие с ангажиментите си към ОССЕ правителствата са длъжни да събират информация за престъпленията от омраза, в това число за престъпленията от омраза, мотивирани от антисемитизъм, и да оповестяват тази информация на широката общественост. Полицаяте като първите реагиращи на престъпленията следва да гарантират, че антисемитските престъпления от омраза за класифицирани и регистрирани като такива.

Пример за добра практика:

В региона на ОССЕ механизми за събиране на информация за престъпленията от омраза, които дават възможност на органите на изпълнителната власт да регистрират антисемитската мотивация на престъпленията и да класифицират събраните данни според конкретните предразсъдъци, мотивирали престъплението, са налице в Дания, Франция, Германия, Полша, Испания, Швеция, Великобритания и САЩ.

Информацията, събрана от полицията, и начинът, по който е класифицирана, може да се окажат от съществено значение за разследването и преследването на съответното престъпление като антисемитско престъпление от омраза. Начинът, по който полицаяте реагират на местопрестъплението, може да въздейства

⁵⁶ *Ibid.*, стр. 14. За индикаторите на предубеденото поведение вж. Приложение 1.

върху възстановяването на жертвите, възприятието на общността за ангажираността на властите с престъпленията от омраза и изхода на разследването.⁵⁷ Качеството на събраната от полицията информация също е решаваща за дългосрочните стратегии и планове за превенция на правителството. Следователно изграждането на капацитета на изпълнителната власт за разпознаване и регистриране на престъпленията от омраза е от съдбовно значение.

“...Липсата на систематично събирани данни води до сериозен спад в регистрирането на естеството и характеристиките на антисемитските инциденти. Тази липса също така пречи на политиките да разработват информирани и целенасочени мерки за справяне с антисемитизма.” – Майкъл О’Флеъри, директор на Агенцията за основните човешки права (FRA)

Докладване на антисемитските престъпления от омраза в региона на ОССЕ за периода 2009 - 2015

От 2009 следните страни-участнички са подали информация за антисемитските престъпления от омраза:

Австрия	Германия	Сърбия
Белгия	Гърция	Испания
Канада	Ирландия	Швеция
Хърватска	Италия	Украйна
Чехия	Молдова	Великобритания
Дания	Холандия	САЩ
Франция	Полша	

Общо: 20⁵⁸

Има няколко практически стъпки, които могат да се предприемат с оглед на регистрацията на антисемитската мотивация на престъпленията от омраза:⁵⁹

- Съставяне и въвеждане на законодателство за престъпленията от омраза и въвеждане на системи, рутинни действия и обучения на място, за да се гарантира, че компетентните служители на властта признават антисемитските престъпления от омраза и ги разпознават като такива;
- Изграждане на система за събиране на информация, която позволява антисемитските престъпления от омраза да бъдат регистрирани в специални формуляри и чрез която се събират диференцирани данни за всеки тип антисемитско престъпление от омраза;

57 Превенция и реакция на престъпленията от омраза, *op. cit.*, бележка 11.

58 Списъкът включва страните-участнички в ОССЕ, които са подали информация поне веднъж в рамките на посочения период.

59 Механизми за събиране на данни и мониторинг на престъпленията от омраза, *op. cit.*, бележка 5.

- Демонстриране на подкрепа от страна на политическите лидери на най-високо ниво чрез приемане на политики, изискващи от служителите на изпълнителната власт да разпознават и регистрират антисемитската мотивация на престъпленията от омраза;
- Предоставяне на органите на изпълнителната власт на набор от конкретни индикатори (известни като “индикатори на предубеденото поведение”, вж. Приложение 1), които могат да им помогнат да идентифицират антисемитската мотивация на престъпленията от омраза, като същевременно си дават сметка, че наличието на тези индикатори не доказва само по себе си, че инцидентът е престъпление от омраза;⁶⁰
- Организиране на обучения и информационни кампании за служителите на изпълнителната власт с оглед на изграждането на техния капацитет да разбират специфичните характеристики на антисемитските престъпления от омраза, като работят със съответните казуси и сценарии.

Препоръка:

Правителствата следва да организират обучения за служителите на изпълнителната власт, за да повишат капацитета и разбирането им за антисемитските престъпления от омраза, за начина на регистрирането им и за адекватните реакции срещу тях.

Пример за добра практика:

В България и в Полша СДИЧП проведе Обучение за прокуратурата срещу престъпленията от омраза и Обучение за изпълнителната власт срещу престъпленията от омраза. Обучението за прокуратурата имаше за цел да усъвършенства уменията на прокурорите да разпознават, разследват и преследват всички видове престъпления от омраза, в това число тези, мотивирани от антисемитизъм. Обучението даде възможност на участниците да разширят познанията си за концепцията, контекста и въздействието на престъпленията от омраза, да консолидират познанията си за международните стандарти и местното законодателство за престъпленията от омраза и да усъвършенстват уменията си да доказват в съда, че дадено престъпление е престъпление от омраза. Обучението за изпълнителната власт е програма, насочена към усъвършенстването на уменията на полицаите да разпознават, разбират и разследват престъпленията от омраза.

То също така имаше за цел да подобри уменията на полицията да предотвратява и да реагира на престъпленията от омраза, като поддържа контакти с общностите на жертвите и изгражда обществено доверие към органите на властта и сътрудничество с тях.

- Организиране на срещи относно събирането на данни, на които да присъстват съответните представители на правителството и на неправителствени организации, засегнати от проблема, с оглед на усъвършенстването на

⁶⁰ *Превенция и реакция на престъпленията от омраза, op. cit.*, бележка 11.

събирането на данни и осигуряването на общо разбиране за информацията и категоризацията на наличните данни;

- Разпространяване и споделяне на доклади за антисемитските престъпления от омраза, съставени от неправителствени организации, с оглед на повишаването на информираността сред служителите на изпълнителната власт относно съвременните прояви на антисемитизъм;
- Поръчване на проучвания въз основа на събраната информация, които да предоставят знания за проявите на антисемитизъм;
- Насърчаване на служителите на изпълнителната власт да приемат и отчитат версията на жертвите в регистрирането и разследването на престъпления от омраза, т.е., ако жертвата възприема едно престъпление като мотивирано от антисемитизъм, полицията трябва автоматично да го регистрира като престъпление от омраза;⁶¹

Препоръка:

Когато регистрират престъпления от омраза, служителите на изпълнителната власт следва да отчитат гледната точка на жертвата, признавайки, че ако жертвата смята, че престъплението е извършено с антисемитски подбуди, тази мотивация в очите на жертвата трябва да бъде регистрирана и да послужи при разследването.

Пример за добра практика:

Великобритания прилага широкообхватен метод към използването на гледната точка на жертвата при регистрирането на престъпления от омраза. Ако дадено нарушение се възприема от жертвата или от друг човек като престъпление от омраза с конкретна мотивация, основана на предразсъдък, това нарушение се регистрира от полицията като евентуално престъпление от омраза и съответно се разследва като такова.

- Насърчаване на докладването на антисемитските престъпления от омраза чрез осигуряване на достъпни и поверителни механизми за докладване; и
- Повишаване на информираността сред еврейската общност относно местата и начините за докладване на инциденти.

⁶¹ Механизми за събиране на данни и мониторинг на престъпленията от омраза, *op. cit.*, бележка 5, стр. 15.

Програмите на СДИЧП за изграждане на капацитет

Страните-участници в ОССЕ възложиха на СДИЧП разработването на програми, които да им помогнат да се справят с престъпленията от омраза. За тази цел СДИЧП състави програмата Обучение за изпълнителната власт срещу престъпленията от омраза. Програмата е приложена в редица страни и е пригодена към нуждите на всяка държава поотделно. Тя е достъпна за всички страни-участници в ОССЕ по тяхна заявка и има за цел да подкрепи полицейските сили в:

- Провеждането на ефективно разследване и наказателно преследване на престъпленията от омраза;
- Разбирането на основата, контекста и специфичните характеристики на престъпленията от омраза;
- Консолидиране на знанията относно местното законодателство срещу престъпленията от омраза;
- Превенция на престъпленията;
- Укрепване на доверието на обществото в полицията и подпомагане на сътрудничеството между гражданите и полицейските служби;
- Изграждане на конструктивни връзки с маргинализираните групи в обществото и с групите, които често стават обект на престъпления от омраза; и
- Укрепване на стремежа към това, полицейските практики да бъдат насочени към защитата и опазването на човешките права и липсата на дискриминация.⁶²

62 *Механизми за събиране на данни и мониторинг на престъпленията от омраза, op. cit.*, бележка 5.

8. Предоставяне на информация за нуждите по отношение на сигурността на еврейските общности чрез сътрудничество с тях при събирането на информация за престъпленията от омраза

Политика, основана на информацията

Точната и надеждна информация е от съществено значение за ефективната реакция срещу престъпленията от омраза. Добре разработените механизми за регистриране и събиране на данни позволяват на органите на изпълнителната власт да събират знания за местните модели на престъпленията от омраза, да помагат в разпределянето на ресурсите и да поддържат ефективното разследване на конкретните случаи. Политиците от своя страна могат да се опанят на тази информация, за да взимат разумни решения и да разговарят със засегнатите общности и с широката общественост относно мащаба на престъпленията от омраза и реакциите срещу тях.⁶³

Събирането на информация за антисемитските престъпления от омраза е съществен механизъм за правителствата да оценят предизвикателствата, свързани с антисемитизма, и да съберат свидетелства за нуждите от сигурност на еврейските общности. Ако такава информация не се събира, това може да се възприеме като омаловажаване на проблема или отричане на съществуването му.

Препоръка:

Необходимо е да се събира информация за антисемитските престъпления от омраза, за да могат властите да оценят по-точно нуждите от сигурност на еврейските общности и да разпределят ресурсите си по-целесъобразно.

Пример за добра практика:

В Швеция данните за престъпленията от омраза се регистрират първоначално чрез обичайните механизми на полицията за регистриране на престъпления. Полицаяте изготвят писмен доклад за всички инциденти в електронната си регистрационна система, където могат специално да отбележат, че подозират, че конкретното престъпление е "евентуално престъпление от омраза". Регистрираните инциденти могат да обхващат доклад от жертвата към полицията, онлайн доклади, анонимни телефонни обаждания или доклад на полицията от местопрестъплението.

След като съответните доклади за престъпленията се регистрират в системата, Националният съвет за превенция на престъпленията на Швеция провежда търсене по ключова дума (например "синагога") във всички полицейски доклади относно различни категории престъпления, за да идентифицира евентуалните престъпления от омраза, за да ги включи в официалната статистика. Чрез този метод се извлича информация, която може след това да бъде анализирана, за да се разберат различните типове престъпления и свързаната с тях мотивация от предразсъдъци.

63 Механизми за събиране на данни и мониторинг на престъпленията от омраза, *op.cit.*, бележка 5.

В много страни-участнички в ОССЕ неправителствените организации са придобили съществени експертни познания в областта на събирането на информация за престъпленията от омраза. Макар и според официалната статистика в много страни антисемитските престъпления от омраза да не представляват проблем, данните на неправителствените организации показват, че антисемитските престъпления от омраза са реалност и не могат да бъдат отречени.

В някои страни органите на властта си сътрудничат с еврейските общности, като обменят, проверяват и събират данни за антисемитските престъпления от омраза въз основа на ясна и споделена дефиниция за това, какво представлява престъплението от омраза. Ако полицията и неправителствените организации обменят информация, тази информация обикновено е анонимна, за да се гарантира защитата на личните данни.

Обменът на информация между властите неправителствените организации не само прави данните по-точни и позволява да се създаде по-пълна картина на ситуацията, но и допринася за решаването на проблема с недостатъчното докладване и недостатъчното регистриране на престъпленията от омраза. Споделянето на информация е дори още по-ефективно, ако сътрудничеството между правителствените органи и неправителствените организации се официализира чрез меморандуми или протоколи. Правителствените и неправителствените експерти, работещи заедно, могат да направят събирането на данни особено ефективно, като анализират тенденциите и формулират политики. Обменът на информация също така повишава доверието на общностите във властите.

Препоръка:

Органите на властта могат да си сътрудничат с неправителствените организации, в това число с еврейските такива, в обмена, проверяването и събирането на информация за антисемитските престъпления от омраза с цел разработване на по-точна статистика и преодоляване на недостатъчното докладване и регистриране на престъпленията от омраза.

Пример за добра практика:

Службата за сигурност на еврейската общност във Франция (Jewish Community Security Service) работи в тясно сътрудничество с Отдела за работа с жертви на престъпления на Министерството на вътрешните работи на Франция в проучването на конкретните случаи на престъпления от омраза за всеки месец с цел упражняване на подробен и надежден мониторинг на престъпленията.

Годишните доклади на Службата за сигурност на еврейската общност съдържат списък с антисемитските деяния, докладвани на полицията и на Службата, които след това се сверяват с полицейските доклади и се "консолидират" в Министерството на вътрешните работи.

Сътрудничеството с организациите на еврейската общност по отношение на събирането на информация може също така да помогне за:

- Справянето с недостатъчното докладване, тъй като представителите на еврейската общност могат да окуражават членовете на общността да използват механизми като онлайн докладване на инциденти, докладване на инциденти по телефона или чрез трети лица на полицията. Те могат също така да действат като посредници между жертвите и властите; и
- По-доброто разбиране от страна на представителите на властите на контекста на престъпленията от омраза и въздействието им върху еврейските общности. Изслушването на разкази от първа ръка за различни инциденти, регистрирани от еврейските общности, може да подобри разбирането на властите за честотата на антисемитските прояви и по този начин да подпомогне усъвършенстването на реакциите на властите срещу антисемитските прояви.

9. Окуражаване на общността при нападение

Всяко антисемитско нападение следва да бъде признавано и осъждано от правителствените власти и от гражданското общество независимо от тежестта на престъплението. Дори и дребните нарушения могат да ескалират бързо, ако не се реагира адекватно. Публичните прояви на антисемитизъм могат да предизвикат безпокойство в еврейската общност, ако не бъдат осъдени навреме и ако няма незабавна реакция срещу тях.

Въздействието от едно антисемитско нападение става още по-силно, ако правителството не реагира адекватно на него. Обратно – ако държавните власти заявят позиция, това може да повлияе съществено върху увереността на общността. За да гарантират адекватни реакции в дългосрочен план, правителствените власти трябва да съгласуват действията си с лидерите на общността и редовно да се консултират с тях.

За да подкрепят еврейската общност след нападение, правителствените органи и политиките могат да:

- Направят изявление в пресата или по социалните медии, в което да осъдят антисемитската атака;
- Да посетят еврейската общност след нападението и да участват в службата или възпоменателната церемония;
- Да осигурят засилено полицейско присъствие и патрули, за да изпратят окуражаващо послание на общността след нападението; и
- Да се свържат с еврейската общност, за да се консултират с нея относно това, какви инициативи следва да се предприемат с оглед на проследяване на случая и превенция на бъдещи атаки. Представителите на властите не трябва да

се консултират само с лидерите, но и с други членове на общността, сред които задължително трябва да има и жени и деца.

Гражданското общество също играе роля в справянето с последствията от сериозни инциденти, включително в сътрудничество с членове на Парламента и представители на правителството. Откритата публична заявка на гражданска солидарност с еврейските общности, признаването на последствията от антисемитските нападения върху общността на евреите и показването на нулева толерантност към всякакви прояви на антисемитизъм са се доказали като ефективни стратегии за справяне в няколко страни.

Препоръка:

Гражданското общество може да играе важна роля в подкрепянето на еврейската общност след нападение, включително и в сътрудничество с представители на Парламента и правителството и с други общности, като демонстрира публично солидарността си и покаже нулева търпимост към антисемитизма.

Примери за добра практика:

След като върховният равин на Франция призова евреите да носят кипа (традиционна еврейска мъжка шапка), за да покажат "обединен фронт" срещу антисемитизма, един италиански вестник приложи кипата към ежедневното си издание на Международния ден за почитане на жертвите на Холокоста в знак на солидарност с еврейските общности в Европа в лицето на надигация се антисемитизъм.

В САЩ през март 2017 Конференцията на лидерите по граждански и човешки права и 155 граждански организации и организации, посветени на защитата на човешките права, излязоха с открито писмо, с което призоваха изпълнителната власт да реагира по-бързо и по-категорично на инцидентите, основаващи се на омраза в отговор на тревожно нарастващия брой на докладите и сигналите за актове на насилие и застрашителни действия, мотивирани от омраза. В писмото се споменаваха множество инциденти като стрелбата срещу американец от индийски произход; палежът на четири джамии; многократни заплахи за бомба срещу еврейски културни центрове, синагоги и офиси на Антиклеветническата лига на различни места в страната; стрелба срещу един сикх пред дома му в Америка; нападението срещу един човек от латиноамерикански произход и една жена от испански произход заради етническата им принадлежност; убийството на седем чернокожи транссексуални жени. В писмото се посочва, че никой не трябва да става обект на насилие или заплаха поради расата си, етническия си произход, религията си, сексуалната си ориентация, пола си, половата си идентичност, инвалидността си или националността си.

Широката общественост може да сътрудничи в подкрепата за еврейската общност след нападение, като признава антисемитската природа на инцидентите и изпраща ясни сигнали в подкрепа на религиозното и културното разнообразие. Гражданите могат да покажат своето желание да работят за едно общество, в

което евреите се чувстват в безопасност да изразяват религията, идентичността и връзката си с Израел публично.

10. Предоставяне на подкрепа за жертвите на антисемитски нападения

Минимални стандарти на ЕС за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления

Жертвите на престъпления трябва да бъдат признавани като такива и третираны с уважение, чувствителност и професионализъм без никаква дискриминация въз основа на признаци като раса, цвят на кожата, етнически или социален произход, генетични особености, език, религия и вероизповедание, политически или други възгледи, членство в национално малцинство, имуществено състояние, месторождение, инвалидност, възраст, пол, полова принадлежност, сексуална ориентация, местоживееие или здравословно състояние. Личното положение и непосредствените нужди, възрастта, полът, евентуалното неравностойно положение и зрелостта на жертвите на престъпление трябва да се отчитат при всички контакти с компетентните власти, действащи в сферата на наказателното производство, както и с всички останали служби, които имат контакти с жертви на престъпления като служби за подкрепа на жертви и въздаване на правосъдие, като същевременно физическата, умствената и моралната неприкосновеност на жертвите трябва да се отчита изцяло. Жертвите на престъпления трябва да бъдат предпазвани от вторична и повтаряща се виктимизация, от заплахата и от отмъщение. Те трябва да получават адекватна подкрепа, която да улесни бързото им възстановяване и трябва да имат необходимия достъп до правосъдие.⁶⁴

Правителствените власти могат да предоставят ценна подкрепа на еврейските общности в свеждането до минимум на вредното въздействие на травматични инциденти и в подпомагането на общностите във връщането им към нормалния ежедневен ритъм след нападение.

За да подобрят мерките си за подкрепа на жертвите на антисемитски нападения, властите могат:

- Да работят в сътрудничество с институциите, отговарящи за човешките права в страната, както и с академичната общност, неправителствени организации и международни организации, и да провеждат заедно с тях проучвания, които дават възможност да се конкретизират нуждите на жертвите на антисемитски нападения;
- Да се съветват с еврейските общности и компетентните организации, предоставящи подкрепа на жертвите, за да разработят заедно с тях ефективни стратегии за подкрепа на жертвите;

64 Директива на Европейския Парламент, *op. cit.*, бележка 47.

- Да направят така, че органите на изпълнителната власт да са подготвени с разбиране за структурата на еврейските общности и отговорностите на техните членове;
- Да възприемат индивидуален подход към всеки инцидент след инцидента (понякога органите на социалните служби, които предоставят психологическа помощ, са достатъчни, и не се налага намеса на органите на изпълнителната власт); и
- Да направят така, че хората, предоставящи подкрепа на жертвите, да са обучени относно специфичните характеристики на еврейската общност.

Тъй като служителите на изпълнителната власт са първите, които реагират на антисемитски престъпления от омраза, те трябва да имат познания за религиозните практики и нужди на жертвите. Ако познават еврейските религиозни практики, празници и традиции, полицаите ще са по-компетентни в провеждането на интервюта с жертви и свидетели, в описването на доказателствата и в изпълнението на останалите си полицейски задължения.

Практически полицейски проблеми във връзка с Шабат

Шабатът, който се нарича Shabbat (иврит) или Shabbos (идиш), е ключов за еврейската вяра. От залез слънце в петък до залез слънце в събота евреите трябва да се въздържат от "работа" в почит към това, че Бог е спрял всякаква дейност на седмия ден от сътворението. По традиция евреите посещават службите в синагогите със семействата си по време на Шабата и организират празнични вечери в компанията на семейство и приятели.

Престъпленията, чието докладване не е спешно, обикновено не се докладват, докато не мине Шабатът или докато не свърши празника, защото религиозните евреи не са склонни да пишат доклади, да се подписват и да говорят по телефона в този момент.⁶⁵

65 Вж. Приложение 4.

Приложения

Приложение 1

Общ преглед на индикаторите на предубеденото поведение

Антисемитските престъпления от омраза са мотивирани от предразсъдъци спрямо евреите. “Антисемитска мотивация” означава, че извършителят е избрал обекта на престъплението въз основа на предубеденото си възприятие, че той е еврейски или свързан с евреите. Обектът може да е човек или предмет, правилно или погрешно свързан с евреите. Не е задължително обектът да е от еврейски произход, за да претърпи антисемитско престъпление от омраза. Обекти на престъпление от омраза са хора и предмети, свързани с Израел, израелската история и Холокоста.

Индикаторите на предубеденото поведение са един или повече факти, които водят до заключението, че престъплението може да е било мотивирано от предубеждение. Те предоставят обективни критерии, по които да се прецени вероятният мотив, но не доказват недвусмислено, че действията на извършителя са били мотивирани от предразсъдъци.

Индикаторите на предубеденото поведение са полезни за полицията, прокуратурата и неправителствените организации, защото им помагат да преценят дали едно престъпление може да е било мотивирано от омраза. Целта им е да задействат процеса на намиране на доказателства чрез умело провеждане на разпити или чрез щателно разследване. Индикаторите на предубеденото поведение могат да бъдат приети за доказателства в съда, макар че това не е задължително.

В този документ сме посочили неизчерпателен списък на индикаторите на предубеденото поведение при антисемитски престъпления от омраза.

Възприятие на жертвата/свидетелите/експертите

Ако жертвата или свидетелите на престъплението смятат, че престъпникът е бил мотивиран от антисемитизъм, това престъпление трябва да бъде разследвано като престъпление от омраза. Трети страни, например граждански или еврейски организации, които регистрират антисемитски инциденти, както и

независимите експерти, също могат да идентифицират мотивацията от предубеждение, което е убягнало на жертвата или свидетелите.

Коментари, писмени свидетелства, жестове или графити

Извършителите на престъпления от омраза често заявяват ясно предразсъдъците си преди, по време на или след престъплението. *Съществено доказателство за повечето престъпления от омраза представляват думите или символите, използвани от самите извършители.* Извършителите на престъпления от омраза обикновено искат да изпратят послание към жертвите си, общностите им и цялото общество. Тези послания – от устни словесни обиди до графити – са силни доказателства за мотивацията от предубежденост. Въпросите, посочени по-долу, могат да помогнат да се установи дали в престъплението е налице антисемитска мотивация:

- Заподозреният правил ли е устни коментари или писмени изявления относно евреите, Израел и Холокоста, предполагаемата или реалната принадлежност на жертвата към еврейската общност или реалната или предполагаемата израелска националност на жертвата? *Тук е много важно да напомним, че антисемитските изявления или слогани могат да бъдат фалшиво представени като просто критика към Израел или антиционистко изказване. Още по-важно е да отбележим, че антисемитизмът може да се прояви по кодирани и замаскирани начини.* Споменаването на Хайбар например се отнася за битката при Хайбар, в която преди 1400 години множество евреи са избити на Арабския полуостров, а числото 88 е цифров код на белите екстремисти за “Хайл Хитлер”.
- На местопрестъплението има ли рисунки, графити, картинки или други произведения на изкуството, описващи и демонизиращи евреите? На местопрестъплението има ли нацистки символи или символи, които могат да бъдат сметнати за символи на омразата в контекста на съответната страна? *Важно е да не забравяме, че не всеки инцидент, при който има например нарисувана свастика, автоматично трябва да се възприема като антисемитски инцидент. Свастиката се е използвала и в контекста на престъпления от омраза, мотивирани от други предразсъдъци, но често се използва като символ на антисемитизма.*
- Ако обектът на престъплението е място с религиозна или културна стойност, има ли на местопрестъплението предмет, обиден за евреите, например свинско месо или кръв?
- Има ли на мястото на престъплението или например на стената някакъв еврейски символ, например звездата на Давид?

Контекстът на престъплението

Религиозните или другите разлики между извършителя и жертвата не представляват индикатор на предубеденото поведение сами по себе си. Въпросите по-долу обаче могат да помогнат за изясняването на контекста на престъплението и да установят дали е възможно престъплението да е мотивирано от антисемитизъм.

- Извършителят поддръжник ли е на група, която е известна със своята враждебност към евреите? Наличните доказателства предполагат ли това, извършителят да си е помислил, че конфликтът между Израел и Палестина оправдава нападенията срещу евреи?
- Евреите малцинство ли са в сравнение с другите групи в района на инцидента?
- Видът на жертвата показвал ли е ясно нейната еврейска идентичност – например чрез носене на кипа, огърлица със звездата на Давид или фланелка на еврейски футболен отбор или на отбор, за който се смята, че е еврейски?
- Жертвата на престъплението явен защитник на правата на еврейската общност ли е?
- Жертвата занимава ли се с дейности, организирани от еврейската общност, организация, свързана с общността или организация, за която може да се помисли, че е свързана с Израел или еврейската общност по времето на инцидента?

Организираны враждебны групи⁶⁶

Макар че не всички престъпления от омраза се извършват от организирани групи, членовете или поддръжниците на такива групи често участват в извършването на такива престъпления. Положителните отговори на въпросите по-долу биха били индикатори на предубеденото поведение.

- На местопрестъплението оставени ли са предмети, които да посочват, че престъплението е дело на неонацисти, други екстремни националистически организации или международна терористична организация?
- Извършителят показвал ли е подкрепа или открито одобрение на действие или мисия на терористична организация, работеща срещу евреите?
- Делата на извършителя подражават ли на действията на терористи, работещи против еврейските общности?
- Извършителят изразявал ли е подкрепата си за някоя антисемитска група в социалните медии?

---

66 Антиклеветническата лига разполага с база данни на символите на омразата, които се използват от враждебните групи най-вече в САЩ: "Hate on Display Hate Symbols Database", adl.org, <<https://www.adl.org/education/references/hate-symbols>>.

- Има ли доказателства, че тази група развива дейност в района (например антисемитски плакати, графити или брошури)?
- Извършителят има ли поведение, което може да го свърже с членство във враждебна организация, например използва ли нацистки поздравии или други жестове, свързани с десни антисемитски движения, и правил ли е изказвания, отричащи или омаловажаващи Холокоста?
- Извършителят има ли облекло, татуировки или други отличителни знаци, които могат да го свържат с екстремистка или враждебна група?
- Някоя враждебна или неонацистка група отправяла ли е наскоро публични заплахи към еврейската общност например по социалните медии?

Място и време на извършване на престъплението

Мястото и времето на извършването на едно престъпление също могат да бъдат индикатор за антисемитски предразсъдъци. Отговорите на следните въпроси могат да разкрият индикатори за предубедено поведение:

- Деянието извършено ли е в контекста на ескалация на конфликта в Близкия Изток, в който Израел е страна?
- Деянието извършено ли е на някаква значима дата? Такива дати са:
  - ◆ Религиозни празници (Йом Кипур, Рош Хашана, Пасха и други);
  - ◆ Дни в памет на Холокоста, например 27 януари, 19 април, 9 ноември, или годишнина от погром или събитие, свързано с местната или националната история на Холокоста; и
  - ◆ Дати, които екстремистките и десните групи почитат и може да организират шествия и митинги на тях.
- Престъплението извършено ли е на дата, значима за неонацистите? Такива дати са:
  - ◆ 12 януари: рождението на Алфред Ернст Розенберг и Херман Гьоринг;
  - ◆ 30 януари: датата, на която Адолф Хитлер става канцлер на Германия;
  - ◆ 13 февруари: бомбардировка над Дрезден;
  - ◆ 20 април: рождението на Адолф Хитлер;
  - ◆ 30 април: смъртта на Адолф Хитлер;
  - ◆ 6 юни: на тази дата някои неонацисти подновяват лоялността си към нацизма;
  - ◆ 21 юни: лятното слънцестоене се празнува от много нацисти с огньове;
  - ◆ 22 юни: начало на инвазията на нацистка Германия в Съветския Съюз по време на Втората световна война;

- ◆ 29 юли: Хитлер е провъзгласен за лидер на Германската националсоциалистическа работническа партия;
  - ◆ 17 август: смъртта на Рудолф Хес;
  - ◆ 15 октомври: смъртта на Херман Гьоринг;
  - ◆ 9 ноември: датата на “Бирения пуч” е провъзгласена за празник в нацистка Германия, посветен на 16-те нацисти, които не са оцелели след неуспелия опит за атентат на Адолф Хитлер, целящ възкачването му на власт, извършен в Мюнхен на 8 и 9 ноември 1923. На тази дата също така се отбелязва годишнината от Нощта на погрома през 1938 (Pogromnacht).
- Деянието извършено ли е на ден, значим за конфликта в Близкия Изток?
  - Деянието извършено ли е в контекста на текущ обществен дебат относно някакъв въпрос, свързан с еврейската общност – например въпросите за обрязването или реституцията?
  - Деянието извършено ли е на вечерта на Шабата, т.е. в петък вечер?
  - Била ли е жертвата в или близо до синагога, еврейско училище, еврейско гробище или еврейска обществена сграда по време на престъплението?
  - Жертвата била ли е нападната в близост до място, което се свързва с евреите, например еврейски музей, еврейски ресторант, посолство на Израел или място, на което се провежда еврейски културен фестивал?
  - Ако обект на деянието е предмет, този предмет има ли някаква религиозна или културологична стойност за евреите, например менора?
  - Извършителят само евреи ли е нападнал?

Модели/честота на предходни престъпления или деяния

Престъпленията от омраза понякога не са единични случаи, а са част от по-мощен план. Затова, търсейки индикатори на предубеденото поведение, е редно да зададем следните въпроси:

- Имало ли е други антисемитски инциденти в същия район?
- Напоследък имало ли е ескалация на антисемитските инциденти – от дребен тормоз и некриминални прояви до по-сериозни криминални деяния като вандализъм или побой?
- Жертвата, еврейската общности или организацията, към която принадлежи жертвата, били ли са наскоро заплашвани или застрашавани по телефона или електронната поща?

Естество деянието

Тъй като престъпленията от омраза винаги изпращат някакво послание, тежестта на причинените щети, насилие и жестокост, обикновено е сериозна. Отговорите на следните въпроси могат да разкрият индикатори на предубедено поведение:

- Атаката показва ли определен *modus operandi* (лат. - модел на поведение – бел.пр.), типичен за дадена организирана враждебна група или терористична организация?
- Възможно ли е деянието да е вдъхновено от или да подражава на високопрофилно антисемитско престъпление?
- Престъплението извършено ли е без причина и по особено жесток и унизителен начин?
- Публично ли е извършено деянието и, ако не, оповестено ли е по някакъв начин в публичното пространство, например чрез публикуване на запис от извършеното в интернет?

Приложение 2

Казуси

Казусите по-долу могат да се използват за изграждане на капацитет при работа с индикатори на предубеденото поведение.

При обсъждането на казусите следва да се зададат тези въпроси:

- Какви въпроси бихте задали, ако разследвахте това деяние?
- Какво ще проучите?

1. Обир и изнасилване

Казус 1

На 10 декември 2014 в предградие на една столица, населена от множество евреи, трима маскирани нахлули в апартамента на младо еврейско семейство. Младият мъж бил вързан, а младата жена - изнасилена, а апартаментът бил обран. Докато нападателите искали пари, кредитни карти и бижута, през цялото време отправяли забележки като: "Вие, евреите, имате пари!" и "Вие, евреите, си държите парите вкъщи, не в банката!"

Два дни по-късно нападателите били арестувани и обвинени. Малко след това тогавашният министър на вътрешните работи направил публично изявление относно атаката с думите, че "в престъплението доказано има антисемитски елементи". Добавил, че първоначалното разследване установило, че нападателите са избрали жертвите си "въз основа на идеята, че евреите имат пари".

2. Деяния срещу активисти на еврейската култура

Казус 2

Един директор на културен център, посветен на еврейското наследство и по-специално на миналото на евреите в този конкретен град, макар и да не е евреин, от години става обект на антисемитска реч на омразата и антисемитско насилие. На няколко пъти прозорците му са били замеряни с камъни с изрисувани свастики върху тях, веднъж е викал отряд да обезврежда бомба, оставена пред къщата му и от години из целия град се разлепват плакати с неговото лице, върху които се рисуват еврейски символи и антисемитски заплахи. Във всички тези случаи извършителите не са идентифицирани и преследвани, а всички наказателни производства срещу тях са прекратени.

2. Антисемитски обиди

Казус 3

През 2012 в една столица се случват няколко инцидента, свързани с антисемитски обиди и предразсъдъци срещу евреите. Бивш главен равин е бил обиден публично от човек, който му казал: "Аз мразя всички евреи." В един друг случай един човек на няколко пъти крещял антисемитски обиди пред вратата на евреийски храм в южната част на града. На 5 октомври 2012 същият този човек отишъл в еврейския храм, ритнал един евреин в гърдите, ударил го в главата и изкрещял: "Вие, скапани евреи, всички ще умрете!"

Извършителят е арестуван, осъден по бързата процедура за мотивирано от предразсъдъци нападение и нанасяне на леки телесни повреди. Осъден е на две години затвор.

3. Оскверняване на еврейско гробище

Казус 4

През 2014 едно еврейско гробище в края на един малък град, в който не живеят евреи, е осквернено с антисемитски графити. На надгробните камъни са изписани със спрей следните надписи: "Мръсни евреи", "Не е имало Холокост, но ще има" и "Лъжете за Холокоста".

Извършителите нарочно са избрали гробището, защото е изоставено и няма охрана. Написаните със спрей слогани са често използвани в уеб-сайтове с антисемитско и отричащо Холокоста съдържание.

Инцидентът е осъден както от местните, така и от държавните власти. Полицията регистрира инцидента като антисемитско престъпление от омраза, но не успява да идентифицира и даде на съд извършителите.

4. Нападение на паметник на Холокоста

Казус 5

Един паметник на Холокоста е станал обект на няколко нападения в последните няколко години.

През 2015 по случай първата нощ на Рош Хашана (еврейската Нова година) неизвестни извършители обградили паметника с автомобилни гуми, изсипали върху тях запалима течност и ги подпалили. Този инцидент бил шестото нападение срещу този обект от 2015 насам.

Извършителите не са открити.

5. Стрелба срещу еврейски център

Казус 6

През 2014 по случай Пасха бивш лидер на екстремистка организация извършва две стрелби над еврейски център и еврейски пенсионерски дом.

Общо трима души загиват при стрелбата. Нито един от убитите не е еврейин.

Убиецът е арестуван след нападението, осъден е за убийство, опит за убийство и нападение, както и за притежание на оръжие. По време на процеса нападателят заявява, че е стрелял по жертвите, защото искал да убие няколко евреи, преди да умре.

Приложение 3

Обобщение в таблица

Аз съм	С какво мога да помогна за решаването на проблема?	С кого мога да работя за решаването на проблема?	Как мога да ползвам тази публикация?
Депутат	<p>Да приема конкретни закони срещу престъпленията от омраза, в които се предвиждат ефективни наказания, отчитайки тежестта на престъпленията, мотивирани от предубеждения.</p> <p>Да поискам от СДИЧП юридически преглед на законите, свързани с престъпленията от омраза.</p> <p>Да инициирам парламентарно проучване и да видя какво повече може да се направи в отговор на нуждите от сигурност на еврейските общности.</p> <p>Да се свържа с еврейските общности, които са под мое попечителство, и да науча повече за проблемите им.</p> <p>Да използвам всяка възможност да осъждам и отхвърлям всякакви прояви на антисемитизъм – онлайн и офлайн, тежки и леки, и да търся помощта на експерти за разбиране на кодираните антисемитски послания.</p>	<p>Да се обединя с други членове на Парламента от моята и от други партии.</p> <p>Да науча повече за работата на международни парламентарни органи, работещи в сферата на антисемитизма.</p> <p>Да работя в тясно сътрудничество с представители на гражданското общество и религиозни лидери от общността, за да изградя заедно с тях коалиция срещу антисемитизма.</p>	<p>Да се запозная с международните задължения по отношение на този проблем.</p> <p>Да проверя дали има начин да инициирам, подкрепям и участвам в някоя от изброените инициативи.</p> <p>Да науча повече за специфичните характеристики на антисемитските престъпления от омраза, за да усъвършенствам собствената си реакция срещу тях.</p>

Аз съм	С какво мога да помогна за решаването на проблема?	С кого мога да работя за решаването на проблема?	Как мога да ползвам тази публикация?
<p>Служител на държавната администрация</p>	<p>Да инициирам разработването на обучение срещу антисемитските престъпления от омраза за държавните служители, особено тези, които наблюдават и изготвят обучения за служители на правосъдната система.</p> <p>В зависимост от ролята и мандата ми да организирам информационна кампания за нуждата от реакция срещу антисемитизма.</p> <p>Ако съм служител на МВР/Министерството на правосъдието: да установя как се справя моята страна със събирането на информация за антисемитските престъпления от омраза и как попълва липсващата информация, ако има такава.</p> <p>Ако съм служител на МВР/Министерството на правосъдието: да проверя и оценя дали има налични механизми, политики и мерки за справяне с нуждите от сигурност на еврейските общности и да осигуря защита на еврейските обекти.</p>	<p>Да върша изследователска работа заедно с експерти от академичните среди и изследователските институти, както и с представители на граждански организации, имащи опит в провеждането на такива обучения.</p> <p>Да работя заедно с местните власти, гражданските организации и медиите.</p> <p>Да се свържа с еврейските общности и гражданските организации, за да науча повече за техните доклади за антисемитските престъпления от омраза.</p> <p>Да се свържа с еврейската общност и нейните охранителни органи.</p>	<p>Да се запозная със спектъра на антисемитските нападения в региона на ОССЕ и с ключовите контексти на тези нападения.</p> <p>Да разбера защо повишаването на информираността по този въпрос е толкова важно.</p> <p>Да оценя съответните ресурси и идеи във връзка със значението на събирането на информация за престъпленията от омраза.</p> <p>Да прегледам практическите предложения за това, защо и как държавните служители могат да си сътрудничат с еврейските общности по отношение на проблемите на сигурността.</p>

Аз съм	С какво мога да помогна за решаването на проблема?	С кого мога да работя за решаването на проблема?	Как мога да ползвам тази публикация?
<p>Служител на изпълнителната власт</p>	<p>Да преценя дали престъплението, което съм регистрирал и което разследвам, може да е било мотивирано от предразсъдъци.</p> <p>Да си уговоря среща с местната еврейска общност, за да установя контакт с нея и да видя какви са проблемите на сигурността, с които тя се сблъсква, и да разбера по какъв начин функционира общността.</p> <p>Да изградя капацитет за разбиране за и справяне с антисемитските престъпления от омраза.</p> <p>Да преценя как мога да си сътруднича с еврейската общност в събирането на информация за престъпленията от омраза.</p> <p>Да координирам процедурите за комуникация с еврейската общност в спешни случаи.</p>	<p>Да попитам жертвата и свидетелите за това, какво мислят те.</p> <p>Да обединя силите си с колегите, за да уреда тези срещи.</p> <p>Да помоля началника си да участва в обучение като Обучението срещу престъпленията от омраза за изпълнителната власт или Обучението срещу престъпленията от омраза за прокуратурата.</p> <p>Да се свържа с началниците си, за да разбера дали може да се предприеме нещо на национално ниво.</p> <p>Да поискам връзка с лице за контакт от охранителните органи на еврейската общност.</p>	<p>Да проуча списъка с индикатори на предубеденото поведение в Приложение 1 и да видя дали ми помага да установя наличието на мотиви от предубеденост.</p> <p>Да науча повече за сътрудничеството между органите на изпълнителната власт и еврейските общности по въпросите на сигурността.</p> <p>Да направя справка със списъка на ресурсите и програмите за обучение, които се предлагат, например програмата Обучение срещу престъпленията от омраза за изпълнителната власт на СДИЧП и Ръководството за десетте най-добри стъпки към събирането на информация на СДИЧП.</p> <p>Да проуча добрите практики на други страни-участници в ОССЕ.</p>

Аз съм	С какво мога да помогна за решаването на проблема?	С кого мога да работя за решаването на проблема?	Как мога да ползвам тази публикация?
<p>Представител на еврейската общност</p>	<p>Да започна да следя антисемитските престъпления от омраза и да окуражавам членовете на общността да ги докладват.</p> <p>Да изградя широка коалиция от организации, работещи в сферата на човешките права, антисемитизма, толерантността и липсата на дискриминация.</p> <p>Да организирам ден на отворените врати в еврейската общност и да поканя държавни служители и представители на правителството, както и активисти от граждански организации, за да се запознаят с общността.</p> <p>Да призова правителството да изпълнява международните си задължения.</p> <p>Да се свържа с културните и образователните институции, както и с медиите, за да споделя докладите си и тревогите си, свързани с антисемитизма.</p>	<p>Да се свържа със съответните международни мрежи от граждански организации.</p> <p>Да се свържа с други религиозни общности, културни организации и граждански организации, за да спечеля подкрепата им за тази идея.</p> <p>Да обединя силите си с други граждански организации, за да организирам такъв ден.</p> <p>Да се свържа с членовете на общността и с други граждански организации с опит в тази сфера.</p>	<p>Да науча повече за програмите за обучение и ресурсите, които се предлагат от граждански и междуправителствени организации, например обучението на СДИЧП за гражданското общество срещу престъпленията от омраза и ръководството за гражданското общество.</p> <p>Да науча повече за международните стандарти, приложими в страната.</p>

Аз съм	С какво мога да помогна за решаването на проблема?	С кого мога да работя за решаването на проблема?	Как мога да ползвам тази публикация?
<p>Активист на гражданска организация</p>	<p>Да проверя дали има нещо, което организацията ми да може да направи, за да покаже солидарност с еврейската общност относно антисемитските нападения.</p> <p>Да планирам съвместно културно събитие с еврейската общност с оглед на насърчването на толерантността и изграждането на коалиция срещу антисемитизма.</p> <p>Да установя кои са общите ми цели с еврейската общност за съвместни усилия по посока на усъвършенстването на системите за събиране на информация и по този начин да изграждам коалиции.</p> <p>Да организирам обучение за антисемитизма в собствената си организация.</p>	<p>Да се свържа с еврейската общност или с еврейска организация, за да науча повече за проблемите на евреите.</p> <p>Да се свържа с еврейската общност и граждански и еврейски организации, които работят в сферата на престъпленията от омраза.</p> <p>Да работя в сътрудничество с академичната общност и изследователските институти, както и с гражданските организации, които имат опит в организирането и провеждането на такова обучение.</p>	<p>Да науча повече за въздействието на антисемитските нападения върху ежедневието на евреите.</p> <p>Да науча повече за международните стандарти, приложими в страната.</p> <p>Да се запозная със спектъра от антисемитски нападения в региона на ОССЕ и с ключовите контексти, в които се извършват тези нападения.</p>

Аз съм	С какво мога да помогна за решаването на проблема?	С кого мога да работя за решаването на проблема?	Как мога да ползвам тази публикация?
Религиозен лидер	<p>Да създам обща инициатива на различни религиозни лидери, за да събера членовете на еврейската общност с членове на други общности.</p> <p>Да организирам събитие, целящо повишаване на информираността относно антисемитизма и да поканя гости, които да представят вдъхновяващ проект за изграждане на коалиция от граждански организации.</p> <p>Да започна да събирам информация за престъпленията от омраза срещу моята общност.</p>	<p>Да търся съвет и подкрепа от организации с опит в сферата на работата с различни религиозни общности и да поканя някои членове на общността да участват.</p> <p>Да се свържа с експерти от граждански организации и академичната общност.</p> <p>Да се свържа със специалистите по въпросите на сигурността от еврейската общност и да видя дали има начин да си сътруднича с тях в областта на събирането на информация за престъпленията от омраза.</p>	<p>Да се информирам за срещи на различни религиозни общности и инициативи, провеждани в региона на ОССЕ, целящи изработване на правилни реакции срещу антисемитизма.</p> <p>Да се запозная със съвременните прояви на антисемитизъм и да науча защо е толкова важно да се справим с тях чрез съвместен подход, основан върху човешките права.</p> <p>Да науча повече за наличните добри практики.</p>
Омбудсман	<p>Да инициирам проучване на жертвите, за да разбера повече за нуждите от сигурност на еврейската общност и техния опит с антисемитските престъпления от омраза.</p>	<p>Да се свържа с организации, подкрепящи жертвите на престъпления, както и с органите на организацията на еврейските общности и с международните организации в тази сфера.</p>	<p>Да науча повече за някои характеристики на съвременния антисемитизъм и за въздействието, което той оказва върху еврейските общности.</p>

Аз съм	С какво мога да помогна за решаването на проблема?	С кого мога да работя за решаването на проблема?	Как мога да ползвам тази публикация?
Учител	<p>Да проверя дали еврейските ученици в моето училище са обект на тормоз, заплахи или насилие по път за училище или на връщане от училище, както и в училище.</p> <p>Да създам възможност на учениците да научат повече за юдеизма.</p> <p>Да подкрепям и участвам в обучение за съвременните форми на антисемитизъм.</p> <p>Да се уверя, че програмите за обучение по темите за Холокоста в училището са достоверни източници на информация за антисемитизма и Холокоста.</p>	<p>Да се посъветвам с колегите си, да се свържа с еврейските организации и с еврейските младежки организации.</p> <p>Да потърся подкрепа от управата на училището.</p>	<p>Да науча повече за някои характеристики на съвременния антисемитизъм и за въздействието, което той оказва върху еврейските общности.</p>

Приложение 4

Организация за сигурност на общността (Community Security Trust): Наръчник по юдаизъм за полицаи⁶⁷

(съкратен и редактиран от СДИЧП)

Текстът по-долу представлява съкратена и редактирана версия на *Наръчника по юдаизъм на Организацията за сигурност на общността (Community Security Trust)*. Този наръчник е добър пример за наличен ресурс, който служителите на изпълнителната власт могат да използват, за да разберат по-добре еврейските традиции и обичаи, особено тези, които имат пряко отношение към практическите въпроси на сигурността и/или към сътрудничеството на евреите с полицаите. Следва да се отбележи, че практиките, описани в този наръчник, са обобщени и не могат да обхванат цялото разнообразие от обичаи и традиции, съществуващи сред еврейските общности по целия свят. Затова служителите на изпълнителната власт трябва да работят в тясно сътрудничество с еврейските общности, за да се запознаят по-добре с тяхната история и религиозни традиции, както и с проблемите на антисемитизма, с които те се сблъскват.

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА ЮДАИЗЪМЪТ?

Юдаизмът е религията на еврейския народ, която с над четирихиляди годишната си традиция е една от най-старите религии в света, които се практикуват и до днес. Нейните ценности и история са в основата на християнството и исляма. В света има около 12 милиона евреи, шест милиона от които живеят в Израел.

---

67 *Наръчник по юдаизъм за полицаи*, (London: Community Security Trust, 2010), <<https://cst.org.uk/data/file/b/e/Police-Officers-guide-to-Judaism.1425054129.pdf>>.

Деноминации:

Ортодоксални евреи

Ортодоксалните евреи вярват, че Тората (първоизточникът на еврейските закони и морал) е дадена на Мойсей от Бог на планината Синай преди около 4000 години. Тората е част от Танах (Свещените книги), които християните наричат “Стар завет”. Ортодоксалните евреи също така имат корпус от юридическа литература, включваща Талмуд – първоизточника на кодекса юдейски религиозни закони, известен като Халаха. Макар че всички ортодоксални юдеи съблюдават Шабата и останалите религиозни традиции, ултраортодоксалните евреи лесно се разпознават поради специфичното си облекло. Модерните ортодоксални евреи се отличат по-съвременно. Те често пъти са по-добре интегрирани в обществото и не са толкова лесни за разпознаване, макар че много от тях носят малка мъжка шапка (кипа).

Консерватори, реформатори и либералисти

Членовете на тези движения не спазват религиозните практики по същия начин като ортодоксалните евреи. Ортодоксалните евреи например обикновено носят шапка, за която вярват, че показва почитта им към Бог. Консерваторите, реформаторите и либералистите не мислят, че това е необходимо във всеки случай и понякога имат различно тълкуване за спазването на Шабата и правилата за хранене. Освен това жените могат да стават равини и жените седят редом с мъжете в синагогата.

Има и много хора, които не принадлежат към никоя конкретна деноминация и не спазват традиционните закони, но се идентифицират като евреи.

1. ШАБАТ

Шабатът, който се нарича *Shabbat* (иврит) или *Shabbos* (идиш), е един от най-важните елементи на еврейската вяра. Много евреи се въздържат от различни дейности по време на Шабата, за да отбележат почитта си към това, че Бог е прекратил работата си на седмия ден от сътворението. Евреите обикновено посещават църковната служба в синагогата заедно със семействата си и организират празнични вечери със семейството и приятелите си.

Практически полицейски въпроси

Престъпленията, чието докладване не е спешно, обикновено се докладват едва след преминаването на Шабата, защото:

- Религиозните евреи не са склонни да пишат изявления и да се подписват; и
- Религиозните евреи не са склонни да използват телефона.

Какво се смята за “работа”?

В нашия съвременен контекст на Шабат религиозните евреи се въздържат от дейности като:

- Всички видове бизнес операции (магазините и фирмите са затворени);
- Каране на кола и пътуване;
- Използване на електронни устройства (в това число телефони, компютри, радио и телевизия);
- Боравене с пари;
- Писане; и
- Изнасяне на каквото и да е от къщи на места, които нямат религиозно обзначение (ерув).

За практикуващите евреи законите на Шабата са задължителни при всички обстоятелства освен при заплаха за живота.

Времето на Шабата

Шабатът започва в петък един час преди здрач или 15 минути преди залез слънце. Затова религиозните евреи трябва да си тръгнат от работа или училище навреме, за да пристигнат вкъщи преди настъпването на Шабата.

Животозастрашаващи случаи

Когато има опасност за живота по медицински или дурги причини, законите на Шабата се пренебрегват, за да се спаси животът. Спешните процедури се извършват по същия начин, както на всеки друг ден.

2. ЕВРЕЙСКИ ПРАЗНИЦИ

Практически полицейски въпроси

Правилата, които важат за празниците, почти не се различават от правилата на Шабата и следователно полицаите трябва да имат предвид евентуалното възникване на същите проблеми:

- Много хора, които по принцип не ходят в храма през останалата част от годината, са склонни да посещават службите по празници. Синагогите са пълни и улиците в района са доста натоварени.
- За всеки празник може да са необходими различни полицейски мерки. Еврейският календар има няколко големи празника, които или са в памет на съдбовни събития в еврейската история, или почитат определено време в годината.

Рош Хашана (еврейската Нова година)

Рош Хашана се празнува два дни, най-често през септември или октомври, и се смята за един от най-важните празници в еврейския календар. По време на този празник се преосмисля предходната година.

Практически полицейски проблеми по време на Рош Хашана

- Много синагоги ще имат допълнителни служби или в същата сграда, или някъде наблизо.
- Членовете на реформаторските и либералните движения често идват на службите с колите си и може да възникне голям трафик. Дори в ортодоксалните общности трафикът може да се увеличи.
- Следобед на първия ден (или на втория, ако първият се пада в Шабат) много евреи отиват пеша до някоя река, за да измият греховете си. Тази церемония се нарича ташлих.

Йом Кипур (Денят на изкуплението)

Този празник е най-тържественният ден в еврейския календар и включва молитва за опрощаване на греховете, извършени през последната година, и разкаяние. Всеки еврей освен децата и болните трябва да се въздържа от храна и вода в продължение на 25 часа от залез слънце на предния ден до залез слънце на следващия.

Практически полицейски проблеми по време на Йом Кипур

- Синагогите са отворени цял ден и са пълни с хора, особено на вечерната служба.
- Много хора се прибират пеша до вкъщи през деня, за да си починат малко от молитвите. Вероятно е по улиците на има голям поток от пешеходци през целия ден.
- Тъй като повечето еврейски семейства са в синагогата за сутрешните и вечерните служби на Йом Кипур, домовете им може да бъдат ограбени.

Сукот (Скинопигия)

Този празник започва пет дни след края на Йом Кипур и отбелязва временните убежища, които израилтяните са построили в пустинята, след като са напуснали Египет. По време на този осемдневен празник стриктните евреи може да спят и да се хранят в едно такова убежище, известно като сука. Дните в средата на този празник са нормални работни дни.

Практически полицейски проблеми по време на Сукот

- Много евреи носят дълги кутии с палмови листа от и към синагогата. Това са ритуални предмети, които се използват по време на празника.
- Синагогите имат сука на разположение.

Шемини Ацерет и Симхат Тора (Възтържествуване на закона)

Веднага след Сукот са Шемини Ацерет (осмия ден на събранието) и Симхат Тора, един от най-радостните празници в еврейския календар. В много синагоги има тържества след службата.

Практически полицейски проблеми по време на Шемини Ацерет

- Много семейства и деца посещават синагогата през този ден и често се провеждат чествания на открито.
- Службите в синагогите обикновено продължават по-дълго през деня и много общности организират празничен обяд. Затова синагогите често са отворени до средата на следобед.

Пасха

Този осемдневен празник, който често съвпада с Великден, отбелязва освобождаването на евреите от египетско робство. За да си припомнят трудностите, които са имали при бягството си, евреите не консумират никаква храна с квас или мая – хляб, зърнени изделия и бира – по време на празника.

Шавуот (Петдесетница)

Шавуот се празнува седем седмици след Пасха (обикновено в края на май – началото на юни) и отбелязва получаването на Тората от еврейския народ. Празникът продължава два дни и по традиция се ядат млечни продукти.

Практически полицейски проблеми по време на Shavuot

- Според традицията през първата вечер на празника трябва да се чете Библията и затова по улиците и в синагогите има много хора.

Ханука (Празник на светлината)

Този радостен празник се отбелязва, като се запалва канделабър (който се казва ханукия) всяка вечер в продължение на осем вечери. Според други традиции се яде храна, изпържена в олио като понички и картофени палачинки, дават се подаръци и се организират празненства.

Практически полицейски проблеми по време на Ханука

- Обичайно е семействата да излагат на показ (понякога скъпия си) канделабър на прозореца. Затова могат да възникнат обири и пожари и лидерите на общността трябва да бъдат консултирани.
- Някои еврейски общности провеждат церемонии за Ханука на обществени места.

Пурим

Този едnodневен празник отбелязва историята на Естир, юдейска царица на Персия, която осуетила плана на един от царските съветници да избие всички евреи. Освен че историята се чете в синагогата от специален свитък, наречен *мегила*, това е ден за чествания и празнуване.

Практически полицейски проблеми по време на Пурим

- Това е радостен ден и традиционно се носят карнавални костюми дори на обществени места.
- За много хора е традиция да ходят из квартала и да събират дарения и да раздават храна на приятели.
- Това е един от малкото дни в годината, на който пиенето на алкохол се поощрява. Това може в някои изолирани случаи да доведе до противообществено поведение.

3. ХРАНА

Производството и сервирането на храна кашер се управлява от еврейските закони за храненето. Евреите, които спазват законите за храненето на Кашрут, ядат само храна, произведена или сготвена, която носи надежден печат от равин. Това се отнася за месото, печивата и млечните продукти. Стриктните евреи спазват правилото, че всички кухненски уреди, съдове и посуда трябва да се използват само за храни кашер. Млечните и месото трябва да се държат отделно и да се готвят и сервират в отделни купички. Стриктните евреи се хранят само в ресторанти, които са под надзора на утвърден авторитет по кашрут.

4. ОБЛЕКЛО И ДОМОВЕ

Стриктните евреи винаги носят шапчица, известна като кипа. Някои носят и долна дреха с пискюли, наречена *цицит*, която се вижда от кръста надолу.

Омъжените ортодоксални еврейски жени покриват главите си или носят перука като символ на благоприличие. Те носят скромни дрехи и не се обличат в панталони, къси поли и къси ръкави.

Всички традиционни еврейски домове могат да се идентифицират по *мезузата*. Това е малко кутийка с два библейски текста, която се поставя от дясната страна на касата на повечето врати в къщата, включително и на външната врата.

5. СИНАГОГА И МОЛИТВА

Практически полицейски въпроси

За мъжете-полицаи не е необходимо да носят шапки, когато влизат в синагогата, но жестът на покриването на главата показва уважение.

- По време на Шабата и празниците следва да се внимава при снимане и правене на видео- и аудиозаписи.

По традиция всички мъже и момчета над 13 години трябва да се молят по три пъти на ден. Това може да става и индивидуално, но много мъже предпочитат да посещават синагогата и да се молят с поне още десет мъже, присъстващи там. Тази група от молещи се нарича минян и е много важна, когато човекът е в траур.

- Сутрешните молитви обикновено се провеждат между 6 и 9 сутринта и продължават около 45 минути. По време на молитвите се носят филактерии (малки кожени кутийки с библейски текстове, известни като *тефилин*) и молитвени шалове.
- Следобедните и вечерните молитви обикновено продължават около 15 минути. Жените също се молят, но от тях не се иска да носят филактерии и шалове по време на молитви.

Етикетът в синагогите е различен в зависимост от конкретната юдейска общност, към която принадлежат вярващите.

- В ортодоксалните синагоги жените седят отделно от мъжете – или горе в галерията, или от другата страна. Мъжете носят традиционните шапчици. Омъжените жени покриват главите си с шапки, перуки или шалове за глава и се обличат скромно.
- В консерваторските, реформаторските и либералните синагоги мъжете и жените обикновено седят заедно по време на служба.

Традиционно молитвите се произнасят на иврит, който се използва в различни степени в службите и празниците на всяка църква.

6. ЕВРЕЙСКИЯТ ЖИТЕЙСКИ ЦИКЪЛ

Раждане

Еврейските момчета се обрязват в церемония, наречена брит мила. Церемонията се провежда, когато момчето е на осем дни или колкото може по-скоро след това, ако има медицински причини за отлагане на обрязването. Обрязването се извършва от моел, обучен еврейски специалист, който може и да е лекар. Обикновено името на момчето не се оповестява до обрязването.

Момичетата обикновено се кръщават в синагогата на Шабата след раждането си.

Бар мицва / бат мицва

По отношение на множество религиозни ритуали момчетата се признават като пълноправни членове на общността на възраст 13 години, когато празнуват *бар мицва* (което се превежда буквално като “син на заповедите”). Момичетата достигат този етап на 12 години, когато празнуват *бат мицва*. Както момчетата, така и момичетата се подготвят с много учене за този случай.

Сватби

Еврейските сватби могат да се провеждат на всеки ден от седмицата освен на Шабата, на празници и през траурните периоди в еврейския календар. Еврейската сватба може да се проведе навсякъде, но обикновено се състои в синагогата. Според традицията приятелите и семействата на двойката организират празнични обяди или вечери през седмицата след сватбата.

Погребения и траур

Тялото не трябва да се оставя само и е много важно да не се прави нищо с него:

- Очите и челюстите трябва да са затворени, а тялото трябва да е покрито с бял чаршаф.
- Погребението трябва да се проведе възможно най-скоро след смъртта, често дори на същия ден.
- В ортодоксалните общества може да се съберат големи тълпи по улиците, за да оплакват покойника.

Когато един евреин умре, е много важно тялото да бъде третирано с грижа и огромна почит. Има специални правила за подготовката на тялото за погребението и тялото не трябва да се оставя без надзор. Аутопсиите не са позволени според еврейските закони, освен ако това не се изисква според гражданското право. Кремациите се практикуват в някои реформаторски и либерални общности, но са строго забранени в ортодоксалните общности. След погребението семейството на починалия стои в траур вкъщи в продължение на седем дни. Този период е известен като шива.

Приложение 5

Еврейски празници

2017-2022

2017

Пасха	11-18 април
Шавуот	31 май - 1 юни
Девети ав	1 август
Рош Хашана	21-22 септември
Йом Кипур	30 септември
Сукот	5-6 октомври
Шемини ацерет	13 октомври
Ханука	13-20 декември

2018

Рош Хашана	10-11 септември
Йом Кипур	19 септември
Сукот	24-30 септември
Шемини ацерет	2 октомври
Ханука	3-10 декември
Ту би Шват	31 януари
Пурим	1 март
Пасха	31 март- 7 април
Шавуот	20- 21 май
Девети ав	22 юли

2019

Рош Хашана	30 септември - 1 октомври
Йом Кипур	9 октомври
Сукот	14-20 октомври
Шемини ацерет	22 октомври
Ханука	23-30 декември
Ту би Шват	21 януари
Пурим	21 март
Пасха	20- 27 април
Шавуот	9-10 юни
Девети ав	11 август

2020

Рош Хашана	19-20 септември
Йом Кипур	28 септември
Сукот	2-9 октомври
Шемини ацерет	11 октомври
Ханука	11-18 декември
Ту би Шват	10 февруари
Пурим	10 март
Пасха	9- 16 април
Шавуот	29-30 май
Девети ав	30 юли

2021

Рош Хашана	7-8 септември
Йом Кипур	16 септември
Сукот	21-27 септември
Шемини ацерет	29 септември
Ханука	29 ноември - 6 декември
Ту би Шват	28 януари
Пурим	26 февруари
Пасха	28 март - 4 април
Шавуот	17-18 май
Девети ав	18 юли

2022

Рош Хашана	26-27 септември
Йом Кипур	5 октомври
Сукот	10-16 октомври
Шемини ацерет	18 октомври
Ханука	19-26 декември
Ту би Шват	17 януари
Пурим	17 март
Пасха	16- 23 април
Шавуот	5-6 юни
Девети ав	7 август

Приложение 6

“Работна дефиниция на антисемитизма”, приета от Международния алианс за възпоменание на Холокоста (*International Holocaust Remembrance Alliance - IHRA*)

РАБОТНА ДЕФИНИЦИЯ НА АНТИСЕМИТИЗМА, ПРИЕТА ОТ МЕЖДУНАРОДНИЯ АЛИАНС ЗА ВЪЗПОМЕНАНИЕ НА ХОЛОКОСТА (INTERNATIONAL HOLOCAUST REMEMBRANCE ALLIANCE (IHRA))

“На 26 май 2016 на пленум на Международния алианс за възпоменание на Холокоста в Букурещ беше взето следното решение:

Приемане на препоръчителна работна дефиниция на антисемитизма:

Антисемитизмът е определена представа за евреите, която може да се прояви като омраза към тях. Риторическите и физическите прояви на антисемитизъм са насочени към евреите или към хора, които се възприемат като евреи и/или тяхната собственост и към еврейските обществени и религиозни институции.”

Следните примери могат да служат като илюстрация на тази дефиниция: проявите могат да включват нападения срещу държавата Израел, възприемана като обобщен образ на евреите. Въпреки това критиките към Израел, доколкото те са сравними с критиките към други държави, не могат да се възприемат като антисемитски. Антисемитизмът често предполага обвиняване на евреите в конспирация срещу човечеството и в този контекст за евреите често се твърди, че са

причината за това, “нещата да се объркват”. Антисемитизмът се изразява в устна, писмена и визуална форма и придава зловещи стереотипи и отрицателни черти на характера на евреите.

Сред съвременните примери за антисемитизъм в обществения живот, медиите, училищата, работните места и религиозните кръгове в общия контекст са (но не само) следните:

- Призоваване към, подпомагане на или оправдаване на избиването или нанасянето на вреди на евреите в името на някаква радикална идеология или екстремистки възгледи или вероизповедания.
- Заплашителни, унижителни, демонизиращи или стереотипни изказвания за евреите като такива или за колективната им сила, например, но не само, митът за световната еврейска конспирация или за това, че евреите контролират медиите, икономиката, правителствата и останалите обществени структури.
- Обвиняване на евреите в това, че са виновни за реални или измислени несправедливости, извършени от еврейски индивид или група от евреи и дори от хора, които не са евреи.
- Отричане на действителността, обхвата, механизмите (например газовите камери) или преднамереността на геноцида над еврейския народ от страна на националсоциалистическа Германия и нейните поддръжници и съучастници по време на Втората световна война (Холокоста).
- Обвиняване на евреите като народ или Израел като държава за измислянето или преувеличаването на Холокоста.
- Обвиняване на евреите за това, че са по-лоялни към Израел или към предполагаемите приоритети на евреите по света, отколкото към интересите на собствените си народи.
- Отричането на правото на евреите да се самоопределят, например чрез твърдението, че съществуването на държавата Израел е расистко начинание.
- Прилагане на двойни стандарти чрез изискване от еврейския народ на поведение, което не се очаква или изисква от никоя друга демократична нация.
- Използване на символи и образи, свързани с класическия антисемитизъм (например твърдението, че евреите са убили Исус или кръвната клевета) като характеристики на Израел или израилтяните.
- Сравняване на съвременната политика на Израел с тази на нацистите.
- Търсене на колективна отговорност на евреите за действията на държавата Израел.

Антисемитските деяния са престъпни, когато са дефинирани като такива от закона (например отричането на Холокоста или разпространението на антисемитски материали в някои страни).

Престъпните деяния са антисемитски, когато обект на нападението – човек или имущество (сграда, училище, храм и гробище) е избран, защото е или се смята за еврейски или свързан с евреите.

Антисемитска дискриминация е лишаването на евреите от възможностите или услугите, които са достъпни за всички останали, и е незаконна в много страни.”⁶⁸

---

68 Решение от пленарно заседание на Международния алианс за възпоменание на Холокоста (IHRA) за приемане на работна дефиниция на антисемитизма, *op. cit.*, бележка 15.

